

Ystads kommun

Social Omsorg

Riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd

RIKTLINJE

Aktiverande - Vad vi vill uppnå

Program

Är vägledande och beskriver önskvärd utveckling av verksamheten.

Strategi

Utgör grund för prioritering och beskriver hur kommunen ska uppnå uppsatta mål inom ett område.

Plan

Konkreta mål och åtgärder och svarar på vad, vem, när och hur.

Normerande - hur vi ska tänka och göra

Förhållningssätt

Vägleder och klargör Ystads kommuns övergripande syn och inställning till något.

Riktlinje

Säkerställer ett korrekt agerande och god kvalitet vid handläggning och utförande.

Rutin

Anger hur en fråga ska hanteras eller hur ett uppdrag ska verkställas.

Övrig dokumentinformation

Medverkande	Försörjningsenheten
Dokumentet gäller för	Socialnämnden
Gäller fr o m – t o m	2024-01-25 – tills vidare
Fastställd av	Socialnämnden 2024-01-25 § 13 Ersätter: 2018-04-19 § 55
För revidering ansvarar	Individ- och familjeomsorgen, försörjningsenheten
Ärendenummer	SN 2023/363
Ansvarig för uppdatering	Enhetschef försörjningsenheten

Innehåll

1. Inledning	7
1.1 Utgångspunkter för arbetet	7
1.2 Barnperspektiv	8
1.3 Kvinnofridsperspektiv och andra våldsutsatta	9
1.4 Principer för handläggningen	9
1.5 Individuell behovsbedömning.....	9
1.6 Lagstiftning med mera.....	10
2. Allmänt om uppdraget	10
2.1 Prövning av rätten till försörjningsstöd	11
2.2 Hjälptill egen försörjning.....	11
2.2.1 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd.....	12
2.2.2 Avslag på försörjningsstöd	12
2.3 Förebygga felaktiga utbetalningar	12
2.3.1 Bidragsbrott.....	13
3. Försörjningsstöd	13
3.1 Riksnorm	13
3.1.1 Personliga kostnader	14
3.2 Särskilda skäl för att räkna kostnader till högre nivå.....	15
3.2.1 Merkostnader för kost vid vissa sjukdomar.....	15
3.2.2 Merkostnader vid umgänge med barn	16
3.3 Särskilda skäl till att beräkna kostnader till en lägre nivå.....	16
3.4 Övrigt försörjningsstöd	16
3.4.1 Boende.....	16
3.4.2 Hushållsel	17
3.4.3 Hemförsäkring.....	17
3.4.4 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa	17
3.5 Boendekostnader	18
3.5.1 Hyresrätt	18
3.5.2 Bostadsrätt och fastighet	18
3.5.3 Andrahandsboende och hyra av fastighet	18
3.5.4 Inneboende	19
3.5.5 Delad bostad.....	19

3.5.6	Vuxna hemmaboende barn – hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren	19
3.5.7	Övriga boendeformer	20
3.5.8	Byte till dyrare bostad	20
3.5.9	Tillfälligt boende	20
3.5.10	Skyddat boende	20
3.6	Bistånd vid vistelse på institution, med mera	21
3.6.1	Kostnader för egen bostad.....	21
3.6.2	Avgift vid sjukhusvård	21
3.7	Nödprovning och akut bistånd.....	22
3.7.1	Tillfälliga besökare i kommunen	23
3.8	Beslut som löper mer än en månad	23
3.9	Utlandsvistelse	23
4.	Bistånd till livsföring i övrigt.....	23
4.1	Begravningskostnad samt gravsten	24
4.2	Bilkostnader	25
4.3	Cykel	25
4.4	Flyttkostnader.....	25
4.5	Färdtjänstavgift/sjukresor, se även bilaga.....	26
4.6	Förskoleverksamhet samt skolbarnomsorg	26
4.7	Glasögon/kontaktlinser.....	27
4.8	Hemtjänstavgift	27
4.9	Hemutrustning	27
4.10	Hyresgästförening	28
4.11	Internet	29
4.12	Bankavgift	29
4.13	Juridiska kostnader	29
4.14	Legitimation	29
4.15	Avgifter för medborgarskap.....	29
4.16	Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet	30
4.17	Läkarvård och medicin	30
4.18	Magasineringskostnader	30
4.19	Psykoterapikostnader.....	31
4.20	Resor.....	31
4.20.1	Rekreationsresor.....	31
4.20.2	Resor till begravning	32

4.20.3	Resor i samband med umgänge med barn.....	32
4.20.4	Övriga resor	33
4.21	Skulder	33
4.21.1	Hyresskuld	33
4.22	Servicekonto (Konto för egna medel).....	34
4.23	Spädbarnsutrustning	34
4.24	Tandvård	35
4.24.1	Akut tandvård	35
4.24.2	Nödvändig tandvård.....	35
4.24.3	Tandvård till särskilda grupper	37
4.24.4	Frisk tandvård/förebyggande tandvård	37
4.25	Tekniska hjälpmedel	37
4.26	Telefonabonnemang	38
4.27	Tvättmaskin	38
5.	Olika gruppers rätt till ekonomiskt bistånd	38
5.1	Barn i familjer med långvarigt biståndsbehov	38
5.2	Arbetslösa	39
5.2.1	Unga arbetslösa	40
5.2.2	Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning	40
5.2.3	Arbetslösa med eller utan a-kassa.....	40
5.2.4	Arbetslösa med sociala och medicinska nedsättningar	41
5.3	Sjukskrivna	41
5.4	Personer med beroendeproblematik.....	41
5.5	Personer med psykisk ohälsa	42
5.6	Studerande.....	42
5.6.1	Svenska för invandrare, SFI	42
5.6.2	Studerande under studieuppehåll	43
5.6.3	Ungdomar under 21 år som går i skolan.....	43
5.7	Personer över 66 år	43
5.8	Företagare eller personer med fria yrken.....	43
5.9	Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård.....	44
5.9.1	Hyreskostnad	45
5.9.2	Intensivövervakning med elektronisk fotboja	45
5.9.3	Kontraktsvård.....	45
5.9.4	Samhällstjänst.....	46
5.10	Utländska medborgare	46

5.11	EU-medborgare.....	46
5.11.1	Allmän orientering	46
5.11.2	Registrering och ansökan om uppehållskort.....	47
5.11.3	Arbetstagare och egna företagare	48
5.11.4	Arbetsökande och icke yrkesverksamma.....	48
5.11.5	Tillfälliga vistelser i Sverige - under 3 månader	49
5.12	Nyanlända invandrare	49
5.12.1	Kommunens ansvar	49
5.12.2	Arbetsförmedlingens ansvar	49
5.12.3	Tilläggsförmåner utöver etableringsersättning	50
5.12.4	Vissa kan få särskild dagersättning i "glappet"	50
5.12.5	Ersättning efter att etableringen upphört.....	50
5.12.6	Asylsökande.....	51
5.13	Övriga utländska medborgare med uppehållstillstånd	51
5.14	Övriga utländska medborgare utan uppehållstillstånd	51
	Referenslitteratur	52

1. Inledning

Ekonomiskt bistånd, även kallat socialbidrag, är välfärdssystemens yttersta skyddsnet. Det ska vara ett komplement till samhällets generella system och ge hjälp när dessa är otillräckliga eller när ersättning inte kan beviljas (Socialstyrelsen 2013).

Socialnämnden i Ystads Kommun utfärdar riktlinjer som beskriver vad en skälig levnadsnivå i Ystad är, riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna utgår från Socialstyrelsens rekommendationer. Individ och familjeomsorgen ansvarar för handläggning av ekonomiskt bistånd. Utredningar kring ekonomiskt bistånd handläggs i Försörjningsenheten.

De svenska välfärdssystemen bygger i stor utsträckning på att ersättningarna ska kompensera ett inkomstbortfall vid till exempel arbetslöshet, sjukdom, ålderdom. Möjligheten att få ersättning är kopplade till nuvarande och tidigare prestationer på arbetsmarknaden. Denna starka koppling mellan förvärvsinkomster och ersättningsnivåer innebär att grupper som inte etablerat sig på arbetsmarknaden eller endast delvis etablerat sig, har ett betydligt sämre skydd än andra. Behov av ekonomiskt bistånd beror till stor del på arbetslöshet, oftast på grund av att man saknar arbetslöshetsersättning. Individuella faktorer är bland annat ålder, familjesituation, låg utbildning, vistelsetid i Sverige samt fysisk och psykisk ohälsa.

Behov av ekonomiskt bistånd är det vanligaste skälet till att människor kommer i kontakt med Individ- och familjeomsorg.

Syftet med riktlinjerna är att kommuninvånarna ska behandlas lika när det gäller såväl bidragsnivå som förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd samt insatser som erbjuds från socialtjänsten. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning för arbetet.

Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet. Enligt socialtjänstlagen ska en individuell behovsprövning alltid göras och om sakliga skäl föreligger kan detta motivera avsteg från riktlinjerna. Utgångspunkten för individuell behovsprövning är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation. Enligt Socialtjänstlagen (SoL), 4 kap §§ 1 och 4, kan vissa krav ställas på den biståndssökande. De krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förutsättningar. Handlingsplaner ska upprättas tillsammans med den enskilde. Ny lagstiftning och rättsliga utslag i domstol ska fortlöpande beaktas.

1.1 Utgångspunkter för arbetet

Samhällets socialtjänst ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet på demokratis och solidaritetens grund. Vidare ska socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser, under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation. Verksamheten ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet. En

viktig princip i SoL är att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. I lagens förarbeten framhålls särskilt att socialtjänsten inte får frånta enskilda deras ansvar i detta avseende. Socialtjänstens uppgift är att förstärka och komplettera människors egna resurser, och biståndet från socialtjänsten ska stärka den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna skall alltid utgå från den enskildes behov och livssituation och utformas så att den enskilde så snart som möjligt kan klara sin egen försörjning.

Grunden är att den enskilde ska klara sin försörjning på egen hand genom lönearbete. Därför erbjuds den som är arbetslös och söker försörjningsstöd stöd i att söka arbete eller att ta fram en planering mot ett eget arbete. Det vill säga biståndet utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Den sökande har ofta olika kontakter med arbetsförmedling, försäkringskassa, sjukvård och liknande, där samverkan är viktig för att den enskilde ska få ett samordnat stöd och för att samhällets resurser ska samordnas på bästa sätt.

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till lagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd med. Varken lagtext eller lagens förarbeten definierar begreppet skälig levnadsnivå närmre. Vad som avses med skälig levnadsnivå kan inte fastställas en gång för alla, det måste bland annat bedömas med utgångspunkt i den tid och de förhållanden under vilka den hjälpbehövande lever. Vad som är skäliga kostnader när det gäller de dagliga levnadsomkostnaderna inom ramen för riksnormen finns angivet i lagen. Vad som kan anses vara skälig levnadsnivå utöver riksnormen framgår av socialstyrelsens framtagna rekommendationer. Det gäller såväl kostnader inom försörjningsstödet som övrigt ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt.

1.2 Barnperspektiv

Barnets bästa skall särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn, det framgår av 1 kap 2 § SoL vilket svarar mot artikel 3 i FN:s barnkonvention. När beslut rör barn ska särskilt beaktas vad hänsynen till barnens bästa kräver och konsekvenserna för barnen ska alltid övervägas innan beslut fattas. Vid avslagsbeslut ska det dokumenteras att övervägande har skett. Vid långvarigt ekonomiskt bistånd är det särskilt viktigt att tillsammans med föräldrarna bedöma hur barnens situation påverkas. Vid behov och i samråd med föräldrarna görs hembesök för att bedöma bistånd med särskild hänsyn tagen till barnens behov. Barnens behov av boende, umgänge med föräldrar samt behov av fritidsaktiviteter ska beaktas. Utgångspunkten är alltid att föräldrarna inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

1.3 Kvinnofridsperspektiv och andra våldsutsatta

I arbetet med ekonomiskt bistånd samt i övrigt arbete inom socialtjänstens område är det viktigt att uppmärksamma det behov av hjälp som kan finnas i samband med våld i nära relationer och i samband med hedersrelaterat våld.

Särskild uppmärksamhet ska också iakttas för barn som brottsoffer på grund av att de bevittnat våld eller andra övergrepp mot närstående och därmed kan vara i behov av stöd och hjälp.

Vid bedömning av rätten till bistånd i form av exempelvis placering i skyddat boende får den sökandes ekonomi inte avgöra om behövliga biståndsinsatser ska beviljas eller inte. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ska behovsbedömningen kompletteras med en ekonomisk prövning, d v s om den sökande själv har inkomster eller tillgångar som kan tillgodose hennes/hans ekonomiska behov. I det akuta skedet är skyddsbehovet det primära och tillfälligt ekonomiskt bistånd kan beviljas utan sedvanlig prövning av den skyddsbehövandes egna ekonomiska förutsättningar. Att hänvisa till parternas försörjningsskyldighet är olämpligt i det akuta skedet, se även separata riktlinjer för arbetet med våld i nära relationer.

1.4 Principer för handläggningen

Arbetet ska bedrivas rättssäkert och med tillit till människans resurser.

Handläggning och beslut ska präglas av respekt för den enskilde. Det ska finnas personal tillgänglig för att svara på frågor eller göra akuta bedömningar. Lättillgänglig information om villkor och förutsättningar ska tillhandahållas.

En helhetsbedömning av den sökandes behov och förmåga ska alltid göras.

1.5 Individuell behovsbedömning

Rätten till ekonomiskt bistånd bygger inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning. Det skiljer ekonomiskt bistånd från de flesta andra svenska bidragssystemen. Ekonomiskt bistånd enligt SoL är den enda delen av de socialpolitiska systemen som är helt relaterade till det enskilda hushållets behov. Ekonomiskt bistånd kan beviljas för behov som ligger utanför försörjningsstödet och tillhör livsföring i övrigt. För detta måste en individuell bedömning om vad som är skäligt för just den sökande göras.

Socialtjänstlagen förutsätter att det i varje enskilt fall görs en individuell bedömning av omfattningen av hjälpbehovet. Bedömningen ska präglas av ett helhetsperspektiv på den enskildes eller hushållets totala situation.

En av socialtjänstens viktigaste uppgifter är att hjälpa människor att bli självförsörjande. Försörjning genom eget arbete är grundläggande när det gäller att stärka människors egna förmågor. Ofta är det nödvändigt att hjälpa en person att öka sina möjligheter att få och behålla ett arbete genom individuella insatser, både i form av ekonomiskt bistånd och andra stödinsatser.

Den enskilde ska, efter förmåga, bidra till sin försörjning och den som kan arbeta är också skyldig att söka arbete. Varje enskilt ärende förutsätter en

individuell behovsbedömning, som ska utgå från den enskildes egna förutsättningar att klara ett visst arbete. En längre tids biståndsmottagande ska alltid förenas med relevanta krav för att hjälpa den enskilde att hitta ett arbete.

Socialtjänstens bistånd ska inte vara krävligt, kraven måste anpassas efter varje person, och ta hänsyn till den enskildes integritet och självbestämmande. Därför är det viktigt att välja insatser och åtgärder med hänsyn till den aktuella situationen samt den enskildes förutsättningar. Om den enskilde av olika skäl inte kan klara sin långsiktiga försörjning genom arbete behöver den enskilde andra typer av insatser.

Socialtjänstens uppgift är att ge den enskilde ett individuellt anpassat stöd, inte att presentera kollektiva lösningar som passar alla. Varje människa har rätt att bli sedd utifrån sitt livssammanhang och inte som en del i en kategori som ska följa bestämda ritualer och få på förhand bestämda insatser.

Man måste utreda den enskildes behov, resurser och förutsättningar noggrant för att hitta individuella lösningar på försörjningsproblemen. En viktig del i arbetet är utredande och kartläggande samtal: det är en förutsättning för att insatserna ska kunna individualiseras. Syftet är att upprätta en förtroendefull och långsiktig kontakt med den enskilde för att kunna stödja honom eller henne att förändra sin livssituation.

1.6 Lagstiftning med mera

Verksamheten regleras av flera olika lagar, främst Socialtjänstlagen (SoL 2001:453), Förvaltningslagen (1986:223), Offentlighets- och sekretesslagen (OSL 2009:400), och Socialtjänstförordningen (SoF 2001:937). Andra lagar som berör verksamheten är Lag om bidragsbrott (2007:612), Äktenskapsbalken (ÄktB), Lag om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SFS 2008:206) och Föräldrabalken (FB) med flera.

Vägledning kan även inhämtas från Socialstyrelsens Allmänna Råd och Socialstyrelsens Handbok för ekonomiskt bistånd, ”Ekonomiskt bistånd. Handbok för socialtjänsten”. Vägledning ges också i prejudicerande domar som kan sökas i rättsdatabas på internet.

2. Allmänt om uppdraget

Socialtjänstens har två uppdrag vad gäller arbete med ekonomiskt bistånd, dessa kan sammanfattas i följande punkter:

1. Huvuduppgiften är att hjälpa den enskilde så att han eller hon kan klara sig utan ekonomiskt bistånd, hjälp till självförsörjning.
2. I väntan på att detta blir möjligt har den enskilde under vissa förutsättningar och efter individuell behovsprövning rätt till ekonomiskt bistånd, hjälp till försörjning.

Socialtjänstens bistånd ska, som tidigare nämnts, utformas så att det stärker den enskildes resurser att leva ett självständigt liv. Insatserna ska utformas på ett sådant sätt att den enskilde så snart som möjligt kan klara sin egen

försörjning. Insatserna ska inte bara syfta till att avhjälpa det aktuella behovet utan även underlätta för den enskilde att i framtiden själv klara sin försörjning och sin livsföring i övrigt. Socialtjänsten behöver därmed ha två fokus i kontakterna med den enskilde: dels den ekonomiska situationen, dels vilka insatser som behövs i övrigt. Om den enskildes behov av bistånd är tillfälligt räcker det att utreda den ekonomiska situationen.

Det är viktigt att socialtjänsten utvecklar metoder som underlättar för den enskilde att göra något åt orsaken till sitt biståndsbehov. Människor som söker sig till socialtjänsten för att de inte klarar sin försörjning har rätt att få sådan hjälp att de på sikt kan klara sig utan ekonomiskt bistånd. Det kan till exempel handla om hjälp att hitta arbete eller hjälp med hushållsekonomisk rådgivning.

Det är också viktigt att framhålla att självförsörjning inte alltid är detsamma som försörjning genom arbete. Alla människor kan inte försörja sig genom förvärvsarbete. I sådana situationer måste socialtjänsten tillsammans med den enskilde försöka hitta andra och långsiktiga lösningar, till exempel via någon ersättning från socialförsäkringen.

2.1 Prövning av rätten till försörjningsstöd

Arbetet med försörjningsstöd innebär i hög utsträckning myndighetsutövning med krav på rättssäkerhet, gemensamt förhållningssätt och likvärdiga bedömningar. En utredning görs alltid för att pröva rätten till försörjningsstöd. I utredningen görs bl a en bedömning av om den sökande kan anses uppfylla de krav som kan ställas på henne eller honom i syfte att uppnå självförsörjning och om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Handläggningen ska präglas av tydlig information, noggranna kontroller och korrekt dokumentation.

2.2 Hjälp till egen försörjning

Grunden är att den enskilde ska kunna försörja sig genom arbete. Vid behov ska stöd ges för att den sökande ska bli självförsörjande. Individens resurser och förmågor ska sättas i fokus. Utgångspunkten är att människor vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Verksamhetens främsta uppgift är att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Den enskilde ska erbjudas relevanta, individuellt behovsprövade, insatser. En handlingsplan med utgångspunkt för hela situationen ska vara utgångspunkten för bedömning av vilket behov av stöd individen behöver för att bli självförsörjande. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för arbetsinriktad rehabilitering och för att stärka möjligheterna att kunna arbeta och återinträda på arbetsmarknaden. Krav på deltagande i en viss aktivitet måste alltid föregås av en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga. Vid arbetsträning ska en bedömning göras om arbetsträningen är lämplig. Förutsättningar ska skapas för den enskildes inflytande och delaktighet i planeringen där fokus ska ligga på att undanröja försörjningshindret och på den snabbaste vägen till egen försörjning. Arbetssättet ska vara strukturerat och en handlingsplan ska alltid upprättas tillsammans med den enskilde där det ska

tydliggöras vad det är den enskilde vill, hur man ska arbeta för att nå målet samt vilka krav och motprestationer som ställs på den enskilde för att rätt till bistånd ska föreligga. Handlingsplanen ska regelbundet följas upp och insatsens resultat ska utvärderas.

2.2.1 Förutsättningar för rätt till försörjningsstöd

För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande. Sammanfattat innebär detta att den enskilde är inskriven på arbetsförmedlingen, aktivt söker arbete samt följer den planering som man upprättat med sin handläggare inom Individ- och familjeomsorgen. Arbetet ska fokuseras på individens resurser.

För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl kan vara missbruk och svår ohälsa. Vid arbetshinder som grundar sig på sociala eller medicinska skäl behövs oftast insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från Regionen. För att vara berättigade till försörjningsstöd ska dessa personer medverka till planering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

Sjuka personer som behöver försörjningsstöd ska kunna få samma insatser som sjuka med sjukpenning. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. För att arbetsförmåga ska godkännas vid sjukdom ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i aktiviteter. Insatser ska erbjudas i samverkan med behandlingsansvarig läkare, vårdcentraler, försäkringskassa och psykiatrimottagningar. Vid långvarig och kronisk sjukdom som innebär arbetsförmåga krävs medverkan till att erhålla ersättning ur det generella sjukförsäkringssystemet.

2.2.2 Avslag på försörjningsstöd

Om den enskilde inte bedöms uppfylla förutsättningarna för rätt till försörjningsstöd ska ansökan avslås. Som huvudregel avslås ansökan för hushållet som helhet. Underhållsskyldighet gentemot övriga familjemedlemmar går före familjemedlemmarnas rätt till försörjningsstöd och föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär. Ett avslagsbeslut innebär oftast att den sökandes livsvillkor påverkas, och även när försörjningsstödet avslås helt eller delvis bör alla lämpliga insatser och stöd till egenförsörjning erbjudas. T ex kan budget- och skuldrådgivning erbjudas eller fortsatt stöd för en planering mot egen försörjning genom arbetspraktik.

2.3 Förebygga felaktiga utbetalningar

Felaktiga utbetalningar kan uppkomma av olika orsaker. De kan uppstå till följd av att den sökande medvetet lämnar oriktiga uppgifter, den sökande saknar kunskap om regelsystemet eller genom brister i ärendehantering. Felaktiga utbetalningar ska förebyggas genom tydlig information och vägledning till de sökande om vad som gäller samt genom noggranna kontroller före beslut och utbetalning.

Varje sökande ska ges tydlig information om sin rätt till bistånd och om sin skyldighet att lämna korrekta uppgifter samt att anmäla ändrade förhållanden. Sökande ska även upplysas om konsekvenserna av att lämna oriktiga uppgifter. Alla sökande ska regelmässigt i samband med ansökan underteckna en bekräftelse på att han eller hon tagit del av informationen och förstått den.

Uppgifter som ska kontrolleras är identitet och medborgarskap, boende, vistelse, folkbokföring, vårdnadshavare för barn i hushållet samt om personen är anmäld som arbetssökande på arbetsförmedlingen. Kontroll ska också göras av inkomster och tillgångar, exempelvis bilnehav.

Vissa omständigheter som kan leda till felaktiga utbetalningar bör också särskilt uppmärksammas. Det gäller att den sökande egentligen är sammanboende, att barn som uppges ingå i hushållet inte vistas i hushållet, att den sökande har inkomster av anställning eller svartarbete, undanhåller tillgångar eller samtidigt uppbär ekonomiskt bistånd i annan kommun. I de fall den enskilde obehörigt fått ekonomiskt bistånd eller fått bistånd med för högt belopp ska biståndet alltid återkrävas när det är möjligt enligt lag.

2.3.1 Bidragsbrott

Vid misstanke om bidragsbrott ska polisanmälan alltid göras och skadestånd yrkas. Enligt bidragsbrottslagen § 6 är kommunen skyldig att göra anmälan. I samband med en brottsanmälan får ingen social hänsyn vägas in eller individuell bedömning göras för att motivera att anmälan inte görs.

Om felaktig utbetalning skett eller risk för felaktig utbetalning förelegat på grund av vad som förefaller vara en brottslig handling från den sökandes sida finns anledning att anta att ett brott har begåtts och en brottsanmälan ska göras. Felaktiga utbetalningar ska konsekvent utredas, beslut om återkrav fattas och återkraven ska följas upp samt ytterst drivas i domstol.

3. Försörjningsstöd

Den enskildes rätt till bistånd regleras i 4 kap. 1 § SoL. I paragrafen anges att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

3.1 Riksnorm

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäligen kostnader för ett antal regelbundet återkommande poster. Riksnormen för försörjningsstöd fastställs varje år av regeringen genom en ändring i socialtjänstförordningen. Socialnämnden i Ystad tillämpar den av regeringen fastställda riksnormen. I Ystad tillämpas inte neddragning av riksnormen avseende livsmedel för barn 0-6 år som äter lunch i förskola.

Aktuella normer, se bilagor.

Kostnadsberäkningarna återspeglar en skälig konsumtionsnivå, det vill säga, varken en miniminivå eller lyx nivå. Beloppen ska täcka kostnader för de produkter som behövs i ett hushåll för att man på ett tillfredsställande sätt ska kunna klara vardagens behov. I beräkningarna ingår till exempel inte utgifter för presenter, kalas eller gäster, semester, alkohol, tobak eller spel. Riksnormens belopp är uppdelade på olika hushållstyper och åldersintervall.

I korthet baserar sig beloppen i riksnormen på följande:

3.1.1 Personliga kostnader

Livsmedel

Utgångspunkten är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma.

Kläder och skor

Kostnader för vanliga kläder och skor för olika årstider och väder samt för vardag, fritid och något festligare tillfällen. Utgångspunkten är normalt slitage av kläder och skor. Även tillbehör som paraply, armbandsur och väskor.

Lek och fritid

Avser sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteterna gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t ex gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på diskotek och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m.m. Även viss kostnad för mobiltelefon ingår.

Barn och ungdomsförsäkring

Denna normpost ingår endast i normerna för barn och ungdom. Kostnader för premie för grupp- eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, t ex tvål, tandkräm, blöjor och mensskydd. Även produkter som t ex plåster och solskyddsmedel ingår. Kostnaderna omfattar även hårklippning.

Förbrukningsvaror

Avser varor som behövs för rengöring av bostaden och vård och skötsel av kläder och skor, t ex disk- och tvättmedel, dammsugarpåsar, glödlampor, toalett- och hushållspapper, batterier och för dagligvaror som behövs för vård och skötsel av bostaden.

Dagstidning, telefon, med mera

I denna post ingår kostnader för en helårsprenumeration på en dagstidning och kvartals- och samtalsavgift för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobilsamtal. Kostnader för internetabonnemang och dator ingår inte.

3.2 Särskilda skäl för att räkna kostnader till högre nivå

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har faktiska förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning, vårdbidrag eller underhåll. Motivering samt underlag som visar faktiska förhöjda kostnader ska finnas med i beslutet.

Skäl som kan motivera en förhöjd norm kan vara:

- Om den enskilde på grund av funktionshinder eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra människor eller delta i samhällslivet och därför har extra utgifter för t ex telefon eller fritidsaktiviteter, som inte täcks av annat stöd
- Om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter.
- Om det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i en rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t ex lek och fritid samt telefon
- Om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor
- Om ett spädbarn saknar nödvändig kläutrustning.
- Om den enskilde har tillfälligt höga kostnader t ex för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.
- Om den enskilde av medicinska skäl har behov av dyrare kost. Även vid vissa sjukdomar ska individen äta en normalt balanserad kost som ibland kan vara fettsnål eller t ex fri från vissa ämnen. För de flesta innebär detta inga högre matkostnader. Det är endast för särskilt svåra allergier, där läkarintyg och en tydlig redovisning av de förhöjda kostnaderna kan visas, som viss ökning av livsmedelsnorm kan utgå, se nedan.

3.2.1 Merkostnader för kost vid vissa sjukdomar

Exempel på när förhöjd norm kan vara aktuell är vid vissa sjukdomar när sökande kan vara i behov av särskilt näringstillskott. Behovet ska vara ordinerat av läkare och näringstillskottet ska inte ersätta annan mat. Merkostnaden ska kunna verifieras som väsentlig. Möjligheten till ersättning av merkostnader från Försäkringskassan ska alltid undersökas. **Se bilagor.**

3.2.2 Merkostnader vid umgänge med barn

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beviljas maximalt för 6 dagar per månad. Utgångspunkt är riksnorm.

Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen framgå av dom, avtal eller intyg från boföräldern. Om umgänget varje månad är mer än sex dagar (dvs mer än varannan helg) eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut. Detta kan göras genom uppvisande av Försäkringskassans beslut om fastställt underhållsstöd. Av ansökan ska framgå barnets personnummer samt namn och adress till den förälder där barnet bor permanent. Denna ska kunna kontaktas vid behov och i samråd med den sökande.

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning.

3.3 Särskilda skäl till att beräkna kostnader till en lägre nivå

Skäl för att beräkna kostnader till en lägre nivå kan vara bland annat;

- Om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast behöver tillfälligt bistånd för att få möjlighet att reda upp situationen
- Om den enskilde har för avsikt att endast vara en kortare tid i vistelsekommunen
- Om den enskilde inte har vissa kostnader för poster som ingår i riksnormen eller om dessa är lägre än riksnormen, t ex under vistelse i heldygnsvård.

3.4 Övrigt försörjningsstöd

Vid behov kan skälig kostnad för ytterligare ett antal budgetposter ingå i försörjningsstödet. Den sökande ska varje månad visa verifikation på att nedanstående kostnader är betalda. De behovsposter som kan ingå är boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och a-kassa. I Ystads kommun ingår även medlemskap i hyresgästförening.

3.4.1 Boende

Utgångspunkten vid bedömning av skälig boendekostnad och boendestandard ska vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet betala. Behovsprövningen ska omfatta både kostnad och bostadsstorlek. Högsta

godtagbara boendekostnad enligt bilagd tabell ska vara vägledande, om inte särskilda skäl föreligger. Beloppen utgår från Försäkringskassans bidragsgrundande bostadskostnader och beloppen har justerats så att de är rimliga utifrån en genomsnittshyra i det kommunala bostadsbolaget. Beloppet räknas upp årligen med utgångspunkt från den höjning som Ystadbostäder gör.

För att förebygga uppkomsten av hyresskulder och för att rätt inkomst- och utgiftsberäkning ska göras avseende kommande månad ska sökanden som huvudregel styrka att föregående månads hyra är betald.

Särskilt avsnitt om boendekostnader och boendeformer nedan, avsnitt 3.5, Boendekostnader.

3.4.2 Hushållsel

Bistånd beviljas till faktisk skälig kostnad. När elkostnad är oskäligt hög jämfört med bostadsstorlek och antal boende ska utredning göras dels för att se om kostnaderna kan sänkas men också för att se om hela beloppet ska godkännas som en utgift. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta kostnaden för hushållsel ska utgångspunkten vara Konsumentverkets beräkningar av uppskattad genomsnittlig förbrukning i kilowatt i hyreslägenhet. Vid ev. delning av elkostnad med inneboende eller flera vuxna som bor i lägenheten ska förbrukningen delas på antal personer inkl. barn, i hushållet. Det är dock alltid den som tecknat elavtalet som ska stå för den fasta abonnemangskostnaden. Vissa elbolag erbjuder även telefoni och internetuppkoppling men kostnader för detta har inte beräknats i av regeringen fastställd riksnorm.

3.4.3 Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöresbelopp på 300 000 kr. Hemförsäkring beviljas med månadsbelopp oavsett försäkringsperiod. I de fall den sökande har års- eller halvårsinbetalningar ska denne uppmanas begära månadsinbetalningar. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas. Månadskostnad för allrisk-/drulleförsäkring kan beviljas om kostnaden bedöms som rimlig. Övriga extraförsäkringar beviljas inte. Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring.

3.4.4 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgifter till fackförening och/eller arbetslöshetskassa ska beviljas med det belopp som gäller för den organisation den sökande tillhör. Den sökande ska dock innan beslut fattas uppmanas att undersöka och återkomma med besked om möjlighet till reducerad avgift. Det är viktigt att observera att fackföreningsavgiften ibland är avdragen direkt från lönen.

3.5 Boendekostnader

3.5.1 Hyresrätt

För att bistånd till hyra skall kunna utgå ska den sökande visa upp ett giltigt hyreskontrakt för lägenheten. Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas inte. Kostnad för kabel-TV och andra tillval ska räknas ej med som en godtagbar kostnad om det är ett tillval som den enskilde gjort. Om hyresgästen inte kan påverka kostnaden räknas beloppet med som en utgift i beräkningen. Tillsammans med hyresavtal ska den enskilde lämna in kopia på senaste hyresavin vid ansökningar om försörjningsstöd. Vid bedömning om hyran är godtagbar utgår bedömningen från de fastställda högsta godtagbara hyreskostnaderna i Ystad. Överstiger hyran högsta godtagbara hyra ska beslut om skälig tid för bostadsbyte fattas, om den enskilde bedöms vara i behov av försörjningsstöd under en längre tid.

3.5.2 Bostadsrätt och fastighet

Om den sökande äger en bostadsrätt eller en fastighet ska bedömning göras om bostaden utgör en realiserbar tillgång. Dvs om försäljningsvärdet är större än vad eventuella lån för bostaden är. Om värdering behöver göras för bostaden utgör denna kostnad en utgift som bistånd kan beviljas till, då kostnaden uppstår genom ett krav som ställs av socialnämnden. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt, mer än tre månader, utgör detta skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för bedömning av ekonomiskt värde och ställningstagande av eventuell försäljning. Mäklararvode kan godkännas som en kostnad om det är nämnden som ställer krav på värdering av bostaden. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till föreningen plus räntan på eventuella bostadslån. Kostnad för amorteringar godtas ej som hyreskostnad. I boendekostnad för egen fastighet ingår tillsammans med räntekostnad på eventuella lån även driftskostnader såsom vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring, sotning, tank/slamtömning, eventuell samfällighets- eller vägföreningsavgift och tomträttsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 % av räntan som kostnad. De faktiska ovanstående kostnaderna som finns för hushållet i ansökningsmånaden ska tas med vid normberäkningen. Dock ska alltid en bokostnadsberäkning göras för att bedöma om den totala boendekostnaden är skälig. Om kostnaden för den totala hyran överstiger högsta godtagbara boendekostnaden ska beslut om skälig tid för bostadsbyte fattas. Sökande ska också uppmanas till att i möjligaste mån dela upp kostnaderna så att de betalas månadsvis. Sökande med lån på bostaden ska alltid uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden.

3.5.3 Andrahandsboende och hyra av fastighet

För andrahandsboende och hyra av fastighet gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid

förstahandskontrakt. Den sökande ska vara folkbokförd på adressen. Den som har förstahandskontrakt ska vara folkbokförd på annan adress.

Den sökande ska visa ett andrahandskontrakt samt ett medgivande från fastighetsägare där denne godkänner att lägenheten hyrs ut i andra hand. Andrahandskontrakt ska innehålla: adress, namn och telefon till hyresvärderna samt hur länge kontraktet gäller, hyreskostnaden samt vad som ingår i hyran. Vid oklarheter och för att utreda om rätt till hyreskostnad föreligger kan ibland behövas hembesök och/eller samtycke att kontakta förstahandshyresgäst.

3.5.4 Inneboende

Det som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. För inneboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. För att betraktas som ett separat hushåll i normberäkning ska den sökandes hushåll vara skilt från övriga boendes t ex vid kosthållning. Den inneboende ska som huvudregel disponera ett eget rum i bostaden och bör vara folkbokförd på adressen.

Hyran för att vara inneboende ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärderna. Den faktiska hyran ska godtas om den inte är oskälig.

3.5.5 Delad bostad

Delar kamrater bostad ska hushållsgemenskap förutsättas om inte särskilda skäl talar emot detta. Om hushållsgemenskap inte finns gäller regler vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökande delar lägenhet ska hyran delas på antalet boende i lägenheten inklusive barn.

3.5.6 Vuxna hemmaboende barn – hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren

För ungdom som bor kvar hemma och som inte tidigare har betalat hyra är huvudregeln att hyran ej räknas som en godtagbar utgift i beräkningen. Detta då hyreskostnaden inte fördras för föräldrarna genom att den unge bor kvar hemma. Regeringsrätten har i dom angett att ”hemmavarande ungdomar inte har någon ovillkorlig rätt till bistånd i syfte att möjliggöra ett eget boende. Rätt till bistånd finns bara om ett eget boende är nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå.” Undantag kan göras om den unges föräldrar får svårt att klara ekonomin på grund av högre boendekostnader då rätten till bostadsbidrag för den unge upphör. Framräkning av giltig hyreskostnad görs i enligt Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1989:9). Där räknas varje rum som två enheter och köket som enhet, se beräkningsmall i skriften Ekonomiskt bistånd utgiven av Socialstyrelsen.

Hyresdel kan beviljas om ungdomen tidigare har betalat hemma under minst tre månader och inte har rätt till studiestöd enligt studiestödslagen eller andra inkomster. Det bör sedan tidigare finnas ett upprättat avtal mellan föräldrar och barn samt kunna visas att hyresbetalningar har gjorts.

3.5.7 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas t ex campingboende, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andra hand eller hotell. Bistånd till kostnader för ovanstående boendeformer ska prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ. Vid bistånd till boendekostnader gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. I vissa fall kan det vara motiverat att lägga till kostnader för sådant som ingår i ett vanligt boende, t ex dusch och tvättmaskin.

3.5.8 Byte till dyrare bostad

Huvudregeln är att den som har försörjningsstöd och inte bedöms få egna inkomster inom en kort tid, inte medges byte till dyrare bostad. Om den enskilde har behov av att flytta till en dyrare bostad för att uppnå en skälig levnadsnivå ska samråd ske med socialtjänsten som då kan bedöma om bistånd till en högre boendekostnad kan beviljas. Skäl för att bevilja ett byte kan t ex gälla

- Om det finns medicinska eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning. Om det finns svåra personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmarna, t ex mellan förälder respektive styvförälder och ett vuxet barn eller mellan makar och samboende. Om bostadens standard inte är skälig vad avser fysisk miljö och utrustning.
- Om den enskilde måste flytta till följd av att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott.
- Vid trångboddhet.

3.5.9 Tillfälligt boende

Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt kan bistånd till tillfälligt boende beviljas. I första hand beviljas bistånd till enkel inkvartering på vandrarhem eller uthyrningsrum. Då barnfamiljer saknar boende ska i första hand annan inkvartering eftersträvas, t ex en semesterlägenhet eller liknande.

Konsekvenserna för barnen ska utredas och dokumenteras. När socialtjänsten får kontakt med, eller vetskap om, att barn är hemlösa ska kontakt tas med Barn- och familjeenheten. När tillfälligt boende beviljas ska den enskilde uppmanas att aktivt söka boende på egen hand samt att regelbundet redovisa sökta boenden. Uppföljning ska göras minst två gånger per månad för att minska behovet av tillfälligt boende.

3.5.10 Skyddat boende

Vid våld i nära relationer ska bedömning göras om det finns ett behov av skyddat boende eller tillfälligt boende. Bedömningen görs med hjälp av något av riskbedömningsinstrumenten Freda, Patriark och Sara. Om personen bedöms vara i behov av skyddat boende men tackar nej till detta ska

erbjudande om skyddat boende dokumenteras i akten. I skyddsbedömningen ingår att se var i landet som boendet bör finnas. När skyddat boende beviljas ska uppföljning göras av socialsekreterare minst två gånger per månad för att bedöma behovet av fortsatt skydd. Planering ska ske för återgång till ordinarie boende alternativt till annat boende eller till boende i annan kommun. Se även separata arbetsrutiner avseende Våld i nära relationer.

3.6 Bistånd vid vistelse på institution, med mera

Försörjningsstöd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Vid bedömning av biståndet ska hänsyn tas till vilka kostnader som ingår i avgiften till institutionen och vilka kostnader som individen själv ska stå för under vistelsen, t ex kan fritidsaktiviteter ingå i vårdavgift på vissa institutioner. På flertalet institutioner ingår matkostnader och ibland även andra kostnader för individen. Det kan därför ibland vara aktuellt att endast bevilja fickpengar som täcker behov av privata hygienartiklar, ”kioskinköp” samt kostnader för privata telefonsamtal.

Enligt 4 kap 3 § SoL får nämnden i ett enskilt fall beräkna kostnaderna i riksnormen till en lägre nivå om det finns särskilda skäl för detta. Enligt förarbetena till prop. 1996/97:124 s 170 kan detta gälla t ex en missbrukare som uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för. Det kan också finnas behov av att inför en placering på institution utreda om individens behov av t ex kläder och skor är tillgodosett under vistelsen. När behovet bedöms tillgodosett kan reducere avseende klädnorm vara aktuell. När den enskilde har ett uppenbart behov av kompletterande klädinköp för att kunna vistas och delta fullt ut under vistelsen på institution kan det vara aktuellt att bevilja bistånd till extra klädinköp. Biståndet ska utgå från det aktuella behovet och exempelvis tre till fyra månaders klädnorm kan då utbetalas vid ett tillfälle. Individen kan då komplettera det som saknas, det kan t ex vara träningskläder och skor eller vinterjacka osv. Vistelsens varaktighet har här viss betydelse. Har individen före institutionsvistelsen haft försörjningsstöd motsvarande riksnorm kan det vara aktuellt att reducera riksnormen med den/de eventuella poster som tillgodoses av vistelsen. Institutionsnormen omfattar normposterna fritid/lek, hygien, kläder/skor, samt vissa delar av förbrukningsvaror t ex kostnader för telefon. **Belopp, se bilagor.**

3.6.1 Kostnader för egen bostad

För personer som under placeringstiden har utgifter för egen bostad, hushållsel, telefon och hemförsäkring kan dessa beviljas efter sedvanlig prövning. Även kostnad till a-kassa kan beviljas.

3.6.2 Avgift vid sjukhusvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör även avgift för kost och rymms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden,

patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm. Vid sjukhusvård längre än en månad kan fickpengar, sjukvårdsavgift samt hyreskostnad, hushållsel samt försäkring beviljas. Möjlighet till nedsättning av avgiften med hänsyn till patientens ekonomiska förhållanden ska alltid undersökas. Särskild blankett för ansökan tillhandahålls av Region Skåne och finns även att hämta via internet.

3.7 Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att nödsituation föreligger. För att förhållandena ska anses vara akuta ska sökande inte ha kunnat förutse att behovet skulle uppstå. Försörjningsstöd till akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell prövning.

Vid bedömningen ska hänsyn tas till om det finns barn i hushållet och deras situation ska särskilt uppmärksammas. Föräldrar bör i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär. Utgångspunkten är att föräldrar inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet. Om behovet av akut bistånd är upprepat och det finns barn i hushållet ska särskilt uppmärksammas om behovet kan vara ett uttryck för att det kan finnas anledning till oro för barnens hälsa och utveckling.

Akut bistånd till hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den sökande bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation. Sedvanlig utredning ska föregå ett beslut om nödbistånd. Den sökande ska alltid visa kontoöversikt samt kontoutdrag med aktuell kontoställning samt senaste månadens transaktioner. Vid upprepade nödansökningar bör avslag övervägas.

Situationer kan uppstå där sökanden haft tillräckliga inkomster eller tidigare fått bistånd men där inkomsterna har använts till annat ändamål, tappat dem eller blivit bestulen och därmed hävdar att nödsituation uppstått. Om man tidigare fått bistånd beviljat beviljas generellt sätt inte nödpengar för samma period.

Tappad plånbok är i första hand en försäkringsfråga och den enskilde bör hänvisas till sitt hemförsäkringsbolag. Kopia på polisanmälan begärs in tillsammans med kontoöversikt och aktuella kontoutdrag. Endast nödprövning görs.

Till personer som är har ett pågående missbruk, och där socialtjänsten är förvissad om att beviljat bistånd inte går till rätt ändamål kan matrekvisition beviljas. Denna möjlighet ska tillämpas mycket restriktivt. Efter bedömning i det enskilda fallet kan bistånd beviljas till basala behov såsom mat, ev. hyra för att ge sökanden möjlighet att reda upp situationen.

Överväganden som bör göras vid ansökan om akut bistånd:

- Är det en akut nödsituation?
- Finns barn i familjen?

- Finns sjukdom hos sökanden som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får ekonomisk hjälp?
- Har sökanden medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för situationen?
- Känner sökanden till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning?

3.7.1 Tillfälliga besökare i kommunen

Tillfälliga besökare i kommunen som saknar pengar till mat eller hemresa kan i en akut situation beviljas en biljett till hemkommun eller hemland i Europa alternativt en resa till aktuell ambassad/konsulat i Sverige. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan nattlogi beviljas efter särskild prövning. Även försörjningsstöd till mat kan beviljas för en till två dagar beroende på hur lång tid det tar för personen att komma hem. Den sökande ska först ha uttömt alla möjligheter att själv tillgodose behovet av hemtransport genom egna medel eller genom anhöriga och egna kontakter i hemkommunen som kan ge stöd.

3.8 Beslut som löper mer än en månad

Ibland är det nödvändigt att fatta ett beslut som sträcker sig över mer än en månad. Beslut som löper över längre tid ska användas mycket restriktivt. Rätten till försörjningsstöd prövas månad för månad och när beslut fattas för mer än en månad måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t ex om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras.

3.9 Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas vid utlandsvistelse om den enskilde är medveten om att hon eller han kan komma att sakna medel till sin försörjning. Krav kan då ställas att hon eller han planerar sin ekonomi i förtid. Undantagsfall är bland annat en kortvarig resa som varken påverkar försörjningen eller försämrar möjligheterna till framtida försörjning i Sverige. Det kan undantagsvis också finnas rätt till bistånd under vistelse utomlands, om det exempelvis är nödvändigt i samband med sjukdom. Utgångspunkten är att en arbetslös person genom en utlandsvistelse inte är tillgänglig på arbetsmarknaden under en vistelse i annat land och kan därmed fördröja möjligheten att komma ut på arbetsmarknaden.

4. Bistånd till livsföring i övrigt

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål utöver försörjningsstödet. Ändamålen står i bokstavsordning. Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökande i övrigt uppfyller

förutsättningarna för försörjningsstöd, d v s för att den biståndssökande ska nå målen om ett självständigt liv och egen försörjning kan han eller hon ha behov av bistånd till ändamål som avser löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst.

För övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. Även förebyggande och rehabiliterande aspekter kan påverka socialtjänstens bedömning. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

4.1 Begravningskostnad samt gravsten

Bistånd till begravning bör motsvara kostnaden för en värdig begravning i Sverige. Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i boet. Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Hänsyn ska tas till tillgångar exempelvis i form av försäkringar. Begravningskostnader ska som huvudregel endast beviljas vid ansökan från dödsbodelägare eller från den som är försörjningsskyldig för den avlidne.

Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring. Som huvudregel ska kända inestående inkomster inte förskottas utan sökanden får begära avbetalning hos begravningsbyrån. Överstiger kostnaden för begravning vad som finns i boet och/eller vad som bedöms som skäligt är det ytterst beställaren som blir betalningsansvarig.

Skäliga kostnader till begravning samt gravsten som godkänns i Ystads kommun, **se bilagor**. Kostnader som godkänns är: grundtjänster från begravningsbyrå d v s arvode, kista med enkel dekoration, bisättning (i bisättning ingår normalt svepning och kistläggning, utkörning av kista till bårhus, bärare vid bisättning och transport av kistan till gravsättningskapell) urna, en dödsannons samt representant vid begravningen. Förutom kostnader för att ta hand om stoftet och begravningsakten kan även ingå enkel förtäring för en mindre krets sörjande, ca 10-15 personer. Alkoholhaltiga drycker är inte godtagbara.

Kostnader för mer än en kistdekoration, handbuketter, minnesalbum, begravningsbyråns tjänster för att avsluta sociala medier eller göra försäkringsinventering beviljas inte.

Kostnad för balsamering beviljas inte. De anhöriga kan alltid välja att begära balsamering men får då själva ta kostnaden. Om balsamering är nödvändig på grund av att kroppen ligger längre än 14 dagar på bårhuset kan läkare besluta om att balsamering måste göras och i dessa fall ansvarar regionen för kostnaden. Oftast räcker det dock med kylförvaring.

Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne på annan ort i eller utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Även om begravningen sker utomlands ska som huvudregel de faktiska kostnaderna styrkas. Kostnader

som överstiger den kostnad som skulle ha beviljats om begravningen ägt rum på hemorten beviljas inte.

Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring eller de anhöriga som får betala för transport av den avlidne till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, ordnar ambassaden en enkel och värdig begravning utomlands.

4.2 Bilkostnader

Bil och övriga fordon räknas som tillgångar och bör som huvudregel säljas. I vissa situationer kan det finnas starka skäl för att bilinnehav ska godkännas. Den sökande ska kunna påvisa att fordonet är en förutsättning för inkomsternas förvärvande, att det är nödvändigt för att hämta och lämna till förskoleverksamhet, eller om det är en förutsättning för att en förälder ska kunna umgås med barn. Det ska även beaktas om en funktionshindrad sökande har anskaffat bil med hjälp av Försäkringskassan. Det ska alltid prövas om man kan lösa transporter med t ex kollektivtrafik. Kostnaden för fordonet ska stå i proportion till behovet.

Om villkor för bil är uppfyllda kan bistånd utgå enligt arbetsresor med egen bil samt nödvändiga, mindre reparationer efter individuell och restriktiv bedömning. Aktuellt milersättningsbelopp, **se bilagor**.

Bilens värde ska överstiga ett halvt prisbasbelopp för att krav ska ställas på att bilen ska säljas, trots att sökande i sig inte är i behov av bilen. Ett undantag för att godkänna ett högre värde är om funktionshindrad sökande anskaffat bil med hjälp av bidrag från Försäkringskassan. Kostnader som hänger samman med innehav av bil godkänns dock inte. Om den sökande är i behov av bistånd utöver det som beviljas enligt 4 kap 1 § SoL anses en försäljning av bilen kunna tillgodose detta behov i första hand.

4.3 Cykel

För den som haft bistånd i minst sex månader och behovet förväntas bli fortsatt långvarigt kan bistånd till inköp av begagnad cykel beviljas. En förutsättning är att behovet styrks, exempelvis för att underlätta hämtning och lämning på dagis eller för att ta sig till arbetsplatsen om det är lång väg till denna. Det kan också finnas hälsomässiga skäl för att bevilja cykel.

När cykel beviljas bör även bistånd till cykelhjälm beviljas. När det finns behov av att cykla med barn kan det även utgå bistånd till barncykelsits samt till cykelhjälm för barn. **Aktuellt belopp, se bilagor**.

4.4 Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas om behovet av att flytta är motiverat av hälsoskäl eller sociala omständigheter och behovet ej kan tillgodoses med egna inkomster eller tillgångar. Godtagbara omständigheter kan vara att sökandens möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra

att sökandens boendekostnader skulle minska. Vid flyttning till annan ort av arbetsmarknadsskäl ska möjligheten att få bidrag från Arbetsförmedlingen undersökas.

De kostnader som brukar räknas som godtagbara vid en flytt är hyra av släpkärra eller mindre lastbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitande av flyttfirma. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. Vid flyttning av flyttfirma ska kostnadsförslag införskaffas från minst tre flyttfirmor.

Adressändring görs till Skatteverket och är kostnadsfritt. Ev. kostnader för eftersändning av post beviljas inte, undantag kan göras vid våld i nära relationer där kontroll över post kan vara ett sätt att kontrollera den andra parten. Ekonomiskt bistånd kan i undantagsfall beviljas för städkostnad om den sökande av medicinska skäl inte själv har möjlighet att utföra städning och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Behovet ska vara styrkt av läkare.

Vid ansökan om flyttkostnad först efter att flyttning är genomförd ska kostnad betraktas som skuld och behandlas som sådan vid utredning och bedömning av rätt till bistånd.

4.5 Färdtjänstavgift/sjukresor, se även bilaga

Beviljad färdtjänst inom Ystad är en godtagbar kostnad enligt norm och kan jämföras med kostnad för arbetsresor eller andra nödvändiga resor. Resor med riksfärdtjänst bedöms som andra resor som inte är lokala.

Vid sjukresa med allmänna kommunikationer lämnas ersättning för resa först när kostnaden för resan överstiger nivån för högkostnadsskyddet. Barn under 7 år betalar inget för sjukresa. Samtliga barn under 18 år har ett gemensamt högkostnadsskydd. För resa med privat bil lämnas kilometerersättning enligt av regionen fastställd taxa när sjukresan överstiger 73 km.

För resa med taxifordon eller motsvarande skall resenären lämna sjukreseintyg från vårdgivaren för att styrka att det krävs resa med taxifordon utifrån det medicinska hälsotillståndet, för att reskostnad ska beviljas. Resan ska ha beställts genom de för ändamålet särskilt upprättade beställningscentralerna för sjukresor.

Försörjningsstöd till egenavgift för sjukresa kan beviljas upp till högkostnadsskyddet, när det är utrett vilken kostnad den enskilde ska stå för.

4.6 Förskoleverksamhet samt skolbarnomsorg

Bistånd till avgift för förskoleverksamhet och skolbarnomsorg (åk 1-6) kan beviljas sökande som uppbär försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med försörjningsstödet. Detta gäller även enskilt anordnad verksamhet om avgiften är i nivå med kommunens.

4.7 Glasögon/kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris – utfärdat av optiker. Inom ramen för denna kostnad godkänns glasögon utifrån den enskildes behov. Den sökande vänder sig till valfri optiker. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris med billigaste båge som erbjuds av optiker. Vid behov av nya glasögon på grund av olycksfall ska eventuell hemförsäkring eller annan försäkring användas i första hand.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas inte, om inte behovet är styrkt av läkarordination. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. För barn som behöver glasögon ska föräldrarna alltid ansöka om glasögonbidrag hos Region Skåne. För barnglasögon kan en högre kostnad och försäkring beviljas utifrån barnperspektivet om behov finns.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer över 35-40 år med avtagande synskärpa på grund av ålder, beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien. Glasögon kan i vissa fall fås som handikapphjälpmedel eller bekostas av arbetsgivaren. Kostnaden för kontaktlinser beviljas endast efter läkarutlåtande där det framgår att det är medicinskt motiverat och det enda alternativet för sökanden. Skäliga kostnader för glasögon som kan beviljas i Ystads kommun, **se bilagor**.

4.8 Hemtjänstavgift

Försörjningsstöd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift då kostnaderna för hemtjänst ej får innebära att den enskilde inte klarar sin egen försörjning. Den enskilde ska alltid ha ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp. Om detta inte uppnås kan kontakt tas med handläggare för avgift för hemtjänst.

Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften. Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

4.9 Hemutrustning

Avgörande för om ekonomiskt bistånd till hemutrustning ska beviljas är bedömningen av när den sökande kommer att ha ekonomiska förutsättningar att själv kunna skaffa nödvändig utrustning med egen inkomst samt sökandens ålder.

Av Socialstyrelsens allmänna råd (SOF 2013:1) framgår att ekonomiskt bistånd till hemutrustning bör beviljas till den utrustning som behövs för att ett hem ska fungera. Den hemutrustning som avses bör kunna tillgodose behov som t. ex matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring och rekreation. Även radio, TV och dator med internetuppkoppling bör kunna ingå i en

hemutrustning. Särskild hänsyn bör tas till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Det ska beaktas att alla skolelever i Ystads kommun som går i åk 4 t o m åk 9 erbjuds att låna en egen persondator genom Kultur och utbildningsförvaltningen. Vid bedömning av behovet av bistånd till dator ska beaktas t. ex om den enskilde tidigare har använt en dator i sin dagliga livsföring och om behovet inte endast varit tillfälligt.

Vid ny bosättning kan det anses skäligt med en relativt enkel standard som förbättras först på längre sikt. Till personer som bedöms sakna möjligheter att inom rimlig tid, inom 12 månader, själv komplettera hemmet skall biståndet täcka behovet av grundutrustning. Grundutrustning i form av möbler och husgeråd kan vara av olika omfattning och kvalitet. Kompletterande hemutrustning eller reparation av befintlig utrustning kan beviljas efter särskild prövning. Vid skilsmässa är utgångspunkten att de vuxna delar på det gemensamma bohaget. Likaså att barnens möbler och övrig utrustning följer med barnet eller delas upp mellan föräldrarna vid växelvis boende.

Hembesök ska ske i samband med utredning om behov av hemutrustning. Av utredningen ska framgå när behovet uppstod och om behovet hade kunnat tillgodoses på annat sätt vid tidpunkten när det uppkom och om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Begagnade möbler kan vara ett alternativ till nyförvärv. Den sökande ska med kvitto redovisa inhandlade varor.

Vägledande priser och maxbelopp för grundutrustning, se bilagor.

Vid bedömning av hemutrustning ska följande övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- Om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkring ska detta alltid prövas i första hand.
- När det gäller barnfamiljer ska beaktas om särskilt behov finns hos barnen.
- Vilken hjälp kan den sökande få av nätverket?

Ungdomar som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning.

4.10 Hyresgästförening

Medlemskap i hyresgästförening bedöms vara en godtagbar kostnad och godkänns per månad. Observera att kostnaden för medlemsavgiften ibland finns upptagen på hyresavin. Medlemskapet innebär att den boende inte själv behöver förhandla om eventuell hyreshöjning och det ger möjlighet till juridisk rådgivning och stöd i frågor som berör boende och boendekostnad m.m.

4.11 Internet

Den som använder datorn regelbundet i sitt hushåll som en del av hemutrustningen för att få vardagen att fungera, t ex betala räkningar, läsa nyheter och kommunicera med andra, kan få bistånd till kostnader för internet med max 200 kr per månad. Kostnader utöver detta bekostas genom omfördelning av poster i gemensamma hushållskostnader.

4.12 Bankavgift

Avgift för kostnad för bankkort, bankkonto, bör godkännas som en skälig utgift. Detta då nämnden uppmuntrar den enskilde att ha ett bankkort och bankkonto för att bättre kunna planera sin ekonomi. Kostnad för bankkort ingår i begreppet skälig levnadsnivå.

4.13 Juridiska kostnader

Huvudregeln är att ovanstående kostnader inte beviljas. Vissa undantag kan finnas, se nedan.

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t ex för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud. Hjälpen prövas utifrån den enskildes ekonomi och är numera avsevärt begränsad.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självrisken vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller familjerättsliga ärenden. Bistånd i övrigt till advokatkostnader beviljas endast om det av sociala skäl påverkar personens möjligheter att t ex få inkomst eller få behålla sin bostad.

4.14 Legitimation

Kostnad för giltig legitimation kan beviljas sökande som saknar annan möjlighet att legitimera sig. Kostnad för legitimation till minderåriga kan beviljas från det att den unge fyller 15 år, om särskilda skäl föreligger kan bistånd beviljas även till yngre barn.

4.15 Avgifter för medborgarskap

Enligt rekommendationer från Socialstyrelsen ingår kostnad för svenskt medborgarskap i begreppet skälig levnadsnivå. Detta för att den biståndssökande ska kunna nyttja sina medborgerliga rättigheter. För att rösta i riksdagsvalet måste man vara svensk medborgare och det uppstår en kostnad för att bli detta. Migrationsverkets avgifter för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd beviljas inte eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det. För asylsökande i Sverige och för make, maka eller sambo samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av

humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

4.16 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Extra bistånd till kläder eller skor beviljas som huvudregel inte. Sökande som placeras för vård eller behandling kan vid akut behov av klädustrustning beviljas bistånd till kläder inom försörjningsstödet ram utbetalt i en klumpsumma för 2-4 månader framåt, vilket därefter justeras med normposten för motsvarande tid. Löpande komplettering av kläder och skor beviljas därefter som en del av försörjningsstödet. Se även punkt 3.6.

Alla normala utgifter för kläder och skor ingår i normen. Engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning prövas utifrån behov och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader.

Särskilda skydds- och arbetskläder tillhandahålls ofta av arbetsgivaren.

Undantag kan finnas när praktik ges. På vissa praktikplatser kan arbetskläder lånas. Om den sökande är i behov av speciella arbetskläder eller skyddskläder för att kunna utföra sitt arbete eller av oss anvisad praktik, och behovet inte tillgodoses på annat sätt, kan ett tillägg till klädnorm tillfälligt beviljas för att täcka behovet.

4.17 Läkavård och medicin

Bistånd kan beviljas till patientavgift vid läkarbesök och läkarförskriften medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta t ex besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Individuell prövning kan göras och av staten ej rabatterade läkemedel kan beviljas efter att utredning har gjorts om behovet av detta läkemedel samt att det är styrkt av behandlande läkare. Kostnad för faktureringsavgift godtas som en utgift då det är en kostnad som den enskilde inte kan bestämma över. Kostnad som debiterats för uteblivet besök beviljas inte.

Kostnader för naprapatbehandling kan beviljas om, behovet är ordinerat av läkare och behovet inte kan tillgodoses genom någon annan behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnaden bör inte överstiga den patientavgift som betalas vid besök hos specialistläkare inom regionen.

Alternativ medicinsk behandling eller andra sjukvårdande behandlingar som inte bygger på forskning, vetenskap och beprövad erfarenhet och därmed inte tillhandahålls genom sjukvårdshuvudmannen skall inte bekostas av socialtjänsten. Försörjningsstöd kan inte beviljas till sådana behandlingar.

4.18 Magasineringskostnader

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd upp till tre månader. Om särskilda skäl föreligger kan tiden förlängas ytterligare tre månader. Den enskilde ska själv stå för kontrakt

för magasinering. I första hand ska förvaring hos anhöriga eller vänner undersökas.

Bedömningen ska grunda sig på bohagets skick och storlek samt om kostnaderna för magasineringen överstiger kostnaden för nyanskaffning av bohag.

Kostnader för magasinering kan utgå under t ex fängelsevistelse under max 6 månader om kostnaden bedöms rimlig, vid längre tids frihetsberövande ska individuell prövning göras.

4.19 Psykoterapikostnader

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att sådan kostnad inte beviljas. Sökande ska hänvisas till vårdcentral eller öppen psykiatrisk mottagning. I de fall den sökande har remitterats till privatpraktiserande psykoterapeut utanför regionen, kan kostnad beviljas om denne är ansluten till Försäkringskassan. Kostnaden för ett besök får dock inte överstiga det belopp som betalas för ett specialistläkarbesök inom regionen.

4.20 Resor

Resor inom Ystads tätort beviljas som huvudregel inte. För sökande som har långa avstånd till arbete (minst 4 km) och i fall där det på grund av avstånd tar lång tid för att hämta och lämna barn på dagis kan bistånd till månadskort inom Ystad övervägas. Hälsoskäl ska också prövas. I fall där bistånd till cykel kan underlätta ska detta övervägas tillsammans med den sökande.

För boende i kommunens andra tätorter kan månadskort mellan den boendes tätort och Ystad tätort beviljas om den sökande på grund av arbete eller praktik reser regelbundet. För den som inte har dagliga resor ska en beräkning göras av reskostnaden och bistånd kan beviljas till jajokort alternativt månadskort utifrån billigaste kostnad.

Försörjningsstöd kan beviljas till nödvändiga arbets- och studieresor utanför bosättningsorten. Med arbetsresor avses även resor att aktivt kunna söka arbete eller delta i arbetsmarknadsåtgärder. Billigaste färd sätt ska användas, i regel allmänna kommunikationer. Bistånd till arbetsresor med bil beviljas endast om det är det billigaste färd sättet eller om lämpliga allmänna kommunikationer saknas. Kostnader för egen bil ersätts maximalt med milkostnad inklusive fordonsskatt, försäkring, underhåll och besiktning enligt Ystads kommuns skattefria ersättning för tjänsteresor, se aktuellt belopp i **bilagor**. Möjligheten till ersättning från Arbetsförmedlingen samt möjligheten att få skattejämkning för resor till och från arbetet ska alltid undersökas och beaktas. Om resekostnaderna bedöms som orimliga och biståndsbehovet inte är kortvarigt, bör alternativet om flyttning närmare arbetsplats/studieort övervägas.

4.20.1 Rekreativresor

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas till rekreativ- och semesterresor. Rehabiliterande resor av medicinska skäl är sjukvårdshuvudmannens ansvar. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges

när det finns mycket starka sociala och/eller medicinska skäl för en resa exempelvis till anhörig i rehabiliterande syfte. Resan ska förläggas främst på tid som inte inverkar på planerad utbildning, arbete eller annan verksamhet som syftar till att förbättra möjligheterna att komma ut på arbetsmarknaden. För personer som inte är aktuella för arbetsmarknadsinsatser eller andra insatser kan bibehållet bistånd under sådan resa beviljas under högst två veckor. Reskostnad beviljas normalt inte.

Rekreationsresa kan beviljas till *barnfamiljer* med särskilda behov som har haft försörjningsstöd en längre tid och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats.

Inför varje kalenderår ska barnfamiljer, där föräldrarna har haft försörjningsstöd i över 10 månader, få frågan om det finns någon aktivitet som de skulle vilja göra tillsammans med sina barn. Det kan röra sig om besök på Liseberg, Tomelilla sommarland, museum, teater, arrangera barnkalas eller något liknande. Utgångspunkten är att man som familj ska göra något tillsammans. Kostnad för en till två dagsresor inklusive extra matpengar (en dags riksnorm), inträde, eventuellt åkband och resa ska kunna räknas som en godtagbar utgift. Nivån på det beviljade biståndet ska prövas utifrån vad en barnfamilj med låga inkomster i allmänhet har råd med.

Med utgångspunkt från *barns behov* kan bistånd beviljas till kostnad för exempelvis lägerverksamhet, idrottsresor eller liknande utanför skolans ram, utan att det finns särskilda sociala skäl, om kostnaden är skälig och familjen haft försörjningsstöd i minst 6 månader och bedömning görs att familjen inte blir självförsörjande inom den närmaste tiden.

4.20.2 Resa till begravning

Bistånd för resa till begravning kan beviljas inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig avses make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående person menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare på orten kan kosta på sig.

4.20.3 Resor i samband med umgänge med barn

Vid resor i samband med umgänge med barn ska behovsprövningen omfatta:

- Barnets behov av umgänge
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar
- Skäligheten av kostnaden för resan

Det primära ansvaret för resorna i samband med barnets umgänge ligger på den förälder som inte bor tillsammans med barnet. Den förälder som barnet bor hos (boföräldern) ska ta del i kostnaderna utifrån vad som är skäligt med hänsyn till föräldrarnas ekonomiska förmåga och övriga omständigheter (6 kap.

15 b första stycket FB). En förälder som saknar förmåga att bidra till resekostnaderna är inte heller skyldig att göra det. Föräldrarnas förmåga att bidra ska alltid utredas. För att kostnaderna ska fördelas bör de vara av betydelse. Avståndet bör överstiga 10 mil enkel resa. För att det ska finnas en skyldighet att bidra till resekostnaderna ska barnet bo tillsammans med bara en av föräldrarna. Om barnet bor växelvis är frågan inte aktuell. Även barn med förälder som vistas i fängelse kan ha rätt till umgänge med denne, förutsatt att det kan bedömas vara till gagn för barnet. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas.

Bistånd beviljas med billigaste färdstätt. En individuell prövning ska göras och reskostnaderna måste framstå som rimliga med hänsyn till vad människor i normala inkomstlägen kan bekosta.

Kostnad för umgängesresor inom Skåne kan beviljas högst 2 gånger per månad. Resor upp till 30 mil från Ystad beviljas högst 1 gång per månad. Till övriga Sverige och inom Norden kan resor beviljas högst 4 gånger per år i samband med möjlighet till längre vistelse i anslutning till lov.

4.20.4 Övriga resor

Återvändningsresor till hemlandet beviljas inte enligt Socialtjänstlagen. Utländska medborgare och flyktingar ska söka sådana kostnader hos Migrationsverket.

4.21 Skulder

Bistånd till skulder så som avbetalning på studielån eller banklån, kontokortsskulder, privata skulder, böter eller underhållsstöd beviljas inte. Försörjningsstöd till skulder kan beviljas i undantagsfall och endast om det är den enda möjligheten för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. Exempel på skulder då bistånd kan övervägas är hyresskulder och elskulder, då dessa enligt nämndens bedömning skulle få allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas. Bistånd till skuld kan även övervägas för skuld som uppstått under sådan tid då den enskilde inte haft bistånd till kostnaden, men skulle ha fått bistånd om han eller hon sökt om detta. Sökande som har stora skulder och som har svårigheter att planera sin ekonomi bör aktualiseras hos kommunens budget- och skuldrådgivare.

4.21.1 Hyresskuld

Vid prövningen av försörjningsstöd till hyresskuld bör en individuell bedömning göras utifrån den sökandes hela situation. Under förutsättning att den sökande får bo kvar om skulden regleras kan undantag efter särskild prövning göras i följande fall:

- Om skulden uppstått under tid då den sökande av godtagbara skäl inte har haft egna inkomster som räckt till hyra, dvs den sökande skulle varit berättigad till försörjningsstöd om ansökan gjorts när skulden uppkom

- Om bedömning görs att de sociala konsekvenserna för barnen i familjen skulle bli för stora vid en eventuell avhysning
- För gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna
- Om en eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Undantag kan göras för bistånd till skuld för hushållsel i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. I samband med reglering av hyresskulder och elskulder, ska en åtgärdsplan upprättas mellan den sökande och socialtjänsten med stödinsatser för att motverka att situationen upprepar sig. Stödinsatser kan variera utifrån den enskildes behov och kan innehålla t ex regelbunden uppföljning och rådgivning kring ekonomin, ansökan om god man, servicekonto m.m. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från föräldrars sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling. Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras.

4.22 Servicekonto (Konto för egna medel)

Innan beslut ges om servicekonto ska möjligheten att få god man övervägas. Servicekonto kan beviljas den som återkommande har problem med att hantera sin ekonomi med el avstängning eller hyresskuld som följd av detta. Behovet kan vara kortsiktigt eller långsiktigt. Vid mer långsiktigt behov ska undersökas om individen kan ha rätt att få god man. Insatsen kan för vissa vara nykterhetsfrämjande. Servicekonto kan också vara en insats i det vräkningsförebyggande arbetet och kan även användas förebyggande. Servicekonto beviljas till en period om max 8 månader med möjlighet till förlängning. Som längst kan den enskilde ha servicekonto under 2 år. Skulle behovet kvarstå därefter så är bedömningen att servicekonto inte är rätt insats utan den enskilde bör ha en god man i stället. Om den enskilde har mer än 10 000 kr sparat på sitt servicekonto bör ansökan om god man göras. Detta då den enskilde förlorar ränteinkomster på ett servicekonto – ingen ränta utbetalas till dem som har servicekonto.

4.23 Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att tillgodose behovet exempelvis genom att arva från större syskon eller lån av utrustning från anhöriga samt hur mycket den sökande har kunnat planera ekonomiskt för barnet innan födelsen. För inköp till barnvagn grundar sig kostnaden på vad som erbjuds på den begagnade marknaden. Skäliga kostnader som kan utgå i försörjningsstöd till grundutrustning i samband med barnets födelse i Ystads kommun, **se bilagor**.

Nödändig spädbarnsutrustning kan vara: begagnad barnvagn med tillbehör, barnsäng med tillbehör, skötbädd med tillbehör, en första uppsättning kläder, utrustning för bad.

Efter en tid kan behov av ytterligare utrustning uppkomma t ex matningsstol och säkerhetsutrustning i hemmet. I förekommande fall kan detta beviljas som kompletterande hemutrustning. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

Halva kostnaden kan beviljas ca en månad före beräknad förlossning och resterande del så snart det är möjligt efter förlossning.

4.24 Tandvård

Barn och ungdomar har fri tandvård t o m 23 års ålder. Från januari det år man fyller 24 år betalar patienten själv för sin tandvård. Den allmänna tandvårdsförsäkringen har två delar. Dels ett allmänt tandvårdsbidrag, som i första hand är tänkt att användas för undersökningar och förebyggande vård och dels ett skydd mot höga kostnader.

4.24.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt anpassning av befintlig protes, om denna ger besvär. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Rekvisition beviljas till ovanstående akuta åtgärder om de kräver omedelbar kostnad under förutsättning att det klart framgår att behandlingen inte kunnat vänta. Rätt till bistånd till akut tandvård föreligger om den enskilde uppfyller kraven för att vara berättigad bistånd i övrigt.

4.24.2 Nödvändig tandvård

Bedömning av vad som ingår i nödvändig tandvård för den enskilde grundas på den behandlande tandläkarens uppgifter om vad som är nödvändigt för att uppnå en

- godtagbar tuggförmåga
- för att kunna fungera socialt, t ex få ett arbete eller
- för att förhindra en väsentligt försämrad tandstatus.

Bistånd till tandvårdskostnader kan beviljas personer som under minst sex månader har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen och som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster. Den som går till tandläkaren har rätt att få ett kostnadsförslag som avser hela tandvården. Detta förslag ska bifogas ansökan om bistånd till nödvändig tandvård. De åtgärder som planeras samt kostnaden för åtgärderna ska framgå. Det framgår även vilken kostnad som ersätts av Försäkringskassan och vilken del som är patientavgiften. Det är den framräknade patientavgiften som kan beviljas som bistånd om behandling och kostnad bedöms skälig. Vid tveksamhet om den föreslagna behandlingen är skälig bör konsulttandläkare tillfrågas. Kostnadsförslag och i förekommande fall röntgenbilder och eventuell motivering till föreslagen behandling kan vid

behov begäras från tandläkaren, för att skickas till tandvårdskonsult för bedömning. Till personer i ett aktivt missbruk av alkohol eller droger kan endast akut tandvård beviljas.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket beslutar om referenspriser för de tandvårdsåtgärder som ingår i det statliga tandvårdsstödet. Referenspriserna ligger till grund för beräkningen av hur stor del av kostnaden staten betalar vid en tandvårdsbehandling.

Folk tandvårdens riktpriislista för de åtgärder som debiteras kan vara vägledande vid bedömning av om tandvårdskostnaden är skälig.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på Försäkringskassans förteckning.
- Kostnader för fast protetik (kronor och broar) bakom hörntänderna, inläggsterapi, proteser, implantat samt utbyte av fyllnadsmaterial beviljas inte, om ej särskilda skäl föreligger
- Kostnader för uteblivet besök beviljas inte
- Kostnad för estetisk tandvård beviljas inte
- Kostnad för guld och porslinsarbeten beviljas inte
- Kostnader som kan beviljas är undersökning och röntgen, fyllningsterapi, hygienbehandling, tandutdragning, bettskena till skälig kostnad utifrån patientens behov, avtagbara delproteser (partiella proteser), helproteser.
- Vid annan behandling eller vid omfattande och kostsamma behandlingar ska behandlings- och kostnadsförslag skickas till konsulttandläkare för bedömning av om behandlingen och kostnaden är skälig.
- Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Denna ska vara styrkt med läkarintyg.

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd beviljas i normalfallet endast bistånd till akut tandvård. Vid förväntad egen försörjning inom nära framtid ska övervägande göras om hela eller delar av tandvårdsbehandlingen kan anstå.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård i vissa fall. Om kostnad och omfattning är skäligt beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande dock hänvisas till avbetalning hos tandläkaren.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader men ska alltid tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad och när beslut fattas som löper över flera månader ska en omprövningsklausul alltid skrivas in i beslutet. Följande klausul ska läggas till

beslutet: ”Vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas.” Nödvändig tandvård som utförts före ansökan ska inte beviljas utan betraktas som skuld.

I normalfallet ska den enskilde själv betala tandläkaren vid varje behandlingstillfälle och visa kvitto på betalt belopp vid månatlig ansökan om försörjningsstöd. Beloppet läggs till normen som en godtagbar tilläggskostnad. I de fall det inte är rimligt att kräva att den enskilde själv betalar vid varje behandlingstillfälle godtas i stället faktura.

4.24.3 Tandvård till särskilda grupper

Det finns även ett särskilt tandvårdsstöd som kan utgå till den som har ett bestående behov av omfattande vård och omsorg eller lider av vissa sjukdomar. Mer information finns på Försäkringskassans hemsida. Den som är berättigad betalar endast en patientavgift för den tandvård som ingår i stödet. Särskilt tandvårdsstöd får den som har ett tandvårdsintyg ”grönt kort”, eller tillhör någon av de fjorton patientgrupper som får tandvård som ett led i en sjukdomsbehandling. Det är i första hand kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska eller motsvarande som bedömer rätten till tandvårdsintyg för de i kommunen som har sjukvårdsinsatser. Det är alltid tandläkaren som ansöker om särskilt tandvårdsstöd efter att ha bedömt behandlingsbehovet.

4.24.4 Frisktandvård/förebyggande tandvård

Inom Region Skåne kan patienter välja att teckna avtal med Folktandvården och betala en viss summa per månad för att teckna abonnemang på tandvård. Den inbetalda summan samt det allmänna tandvårdsstödet ska då täcka behovet av tandvårdskostnader. Det kan liknas vid en frivillig försäkring, där summan som betalas per månad är beräknad utifrån den enskilde patientens behov av tandvård. Bistånd kan beviljas till denna kostnad då den bygger på en bedömning gjord av en tandläkare och då kostnaden i längden innebär minskade kostnader för behov av tandvård.

Behandling av tandhygienist beviljas enligt samma bedömning som behandling av tandläkare. Undersökning och bedömning utförd av tandhygienist (endast karies samt parodontit) samt mindre behandlingsåtgärd utförs av tandhygienister.

4.25 Tekniska hjälpmedel

Bistånd kan beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgift för läkarförskrivna hjälpmedel som t. ex hörapparat, batterier etc. om behovet inte tillgodoses via sjukvårdshuvudmannen eller Försäkringskassan, t ex genom handikappersättning eller vårdbidrag.

4.26 Telefonabonnemang

Bistånd till nytt telefonabonnemang beviljas endast hushåll med styrkt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort kan jämföras med och utgöra ett billigare alternativ till fast installation. Kostnader för

telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja ska inte beviljas då detta bekostas av kriminalvården. Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

4.27 Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin beviljas endast om det finns ett fysiskt eller psykiskt funktionshinder som är styrkt med läkarintyg, som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga. Bistånd kan även beviljas till personer som av medicinska skäl är tvingade att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg. En förutsättning för biståndet är att behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning, annan boende i hushållet eller genom hjälp i hemmet.

Om behov av tvättmaskin uppstått på grund av att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden.

5. Olika grupperns rätt till ekonomiskt bistånd

5.1 Barn i familjer med långvarigt biståndsbehov

I Ystads kommun arbetar vi enligt Backa barnet, en modell som ägs gemensamt av Ystads kommun, Region Skåne och Polismyndigheten. Modellen ligger till grund för att säkerställa barns rättigheter, tidigt uppmärksamma barns behov och ge samordnat stöd. För mer information, material och utbildning se www.backabarnet.se

Barnens situation i familjer som lever med försörjningsstöd under lång tid ska särskilt beaktas och uppmärksammas. Vid utredning om försörjningsstöd i ett hushåll där det finns barn är det viktigt att beakta vad hänsynen till barnets bästa kräver. Även om det är föräldrarnas ekonomiska situation som utreds ska barnen vara i fokus. Beaktande av barnets situation ska ske i samverkan med föräldrarna och det ska dokumenteras i ärendet hur barnets situation har beaktats och vilket samråd som skett med föräldrarna. En barnkonsekvensanalys bör göras när ett beslut får påtagliga konsekvenser för barnen. Detta kan vara aktuellt t ex när hushållet riskerar sitt boende eller elavstängning eller när nödbistånd måste beviljas till livsmedel eller mediciner och sjukvård till barn/ungdom, vid särskilda behov av hemutrustning eller fritidsaktiviteter till barn/ungdom samt vid ansökan om umgängesresor och umgängeskostnader. Sådan analys kan även behöva dokumenteras vid godkännande av bilinnehav på grund av barns behov eller godkännande av flytt till dyrare bostad samt vid bedömning av barns tillgångar och inkomster.

Barnkonsekvensanalysen kan göras på så sätt att två alternativ ställs mot varandra, t ex om bilinnehav beviljas för att barn ska hämtas/lämnas på olika

skolor och förskolor. Vad blir konsekvensen om bilinnehavet godkänns och om det inte godkänns? Vilka konsekvenser, dvs vilka för- och nackdelar finns med de två olika besluten? Analysen ska dokumenteras i ärendet.

I riksnormens post för lek och fritid ingår sådana aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteterna gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att t ex gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, dansa eller gå på diskotek och besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker, spel, pussel, böcker, biobesök m m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade.

Socialekreterare ska uppmärksamma barnfamiljer och eventuella behov för barnen och vid behov motivera föräldrarna att söka bistånd till sådant som ingår i riktlinjerna och vid särskilda behov utöver riktlinjer. När försörjningsstöd till särskilda insatser för barn och ungdomar beviljas ska kvitto redovisas för att följa upp att biståndet går till barnet så som avsetts. I hushåll med barn där hushållet haft försörjningsstöd i ett år eller mer bör hembesök erbjudas för att särskilt beakta att barn/ungdomars behov är tillgodosedda, t ex gällande hemutrustning och kläder. Hembesöket ger handläggaren en bild av hur hemmiljön tillgodoser de materiella behov som barn/ungdom har. Hembesök ska vara ett frivilligt erbjudande.

Barns och ungdomars inkomster och tillgångar –se Handläggningsrutiner för försörjningsstöd, inkomstberäkning.

Där även insatser från Barn och familjeenheten pågår ska samverkan ske kring barnets situation. När det finns oro om barnets eller ungdomens behov inte kan tillgodoses med de insatser som ges från Försörjningsenheten ska en orosanmälan göras till Barn och familjeenheten. Denna ska vara skriftlig och föräldrar ska informeras om att anmälan görs och anledningen till anmälan. Rehabiliterande insatser och stöd mot självförsörjning för de vuxna gynnar även barnen. Planering mot självförsörjning för de vuxna ska prioriteras i handläggningen av försörjningsstöd till hushåll med barn. Barns behov av ledighet under sommaren, t ex när förskola eller familjedaghem har semesterstängt ska beaktas när arbetssökarkrav ställs på föräldrar för att vara berättigade till försörjningsstöd.

5.2 Arbetslösa

Kartläggning av utbildning, arbetserfarenheter, resurser och den enskildes tankar om vägen till egen försörjning ska mynna ut i en handlingsplan. Planeringen görs tillsammans med den enskilde och dokumenteras i ärendet. De enskilda har olika vägar att gå och rehabiliterande inslag såsom arbetsprövning, arbetsträning m m kan vara nödvändiga för att kunna få ett arbete. Krav på arbetssökande ska ställas att följa den gemensamt uppgjorda planeringen för att bistånd ska beviljas. Den enskilde har ett eget ansvar för att göra vad den kan för att komma i egen försörjning. Planen ska vara skriftlig och tydlig. Planen ska följas upp regelbundet. Vid deltagande i rehabiliterande verksamheter ska ev. frånvaro redovisas och vara styrkt. Läkarintyg ska

uppvisas på samma sätt som i arbetslivet i övrigt. Den som uteblir utan giltig frånvaro riskerar avdrag på försörjningsstöd. Utgångspunkten är att alla arbetssökande remitteras till Arbetsmarknadsenheten.

Den som studerar på SFI betraktas som arbetslös. Svenskstudierna medför att den enskildes möjligheter till anställning förbättras. Samma krav ska ställas som för arbetslösa, d v s närvaro samt att ta erbjudet arbete om möjlighet till arbete finns.

5.2.1 Unga arbetslösa

Det är viktigt att unga arbetslösa snabbt kommer ut i arbete eller sysselsättning för att förhindra passivisering och att unga hamnar i långvarigt bidragsberoende. Praktik, kompetenshöjande verksamhet, arbetsprövning eller andra insatser som ger en struktur i vardagen med syfte att närma sig arbetsmarknaden ska erbjudas. Krav på deltagande ska vara tidsbegränsad och ske i samråd med Arbetsförmedlingen. Krav på deltagande i sådan verksamhet kan ställas på den unge för rätt till försörjningsstöd. De krav som ställs ska anpassas efter den unges resurser och eventuella hinder.

Om den unge utan godtagbart skäl avböjer kompetenshöjande verksamhet eller uteblir från verksamheten kan försörjningsstöd avslås eller nedsättas enligt SoL 4 kap 5 §. Beslutet går att överklaga genom förvaltningsbesvär.

5.2.2 Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning

Föräldrapenning ska tas ut 7 dagar per vecka. Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön. Så snart det är praktiskt möjligt ska den hemmavarande föräldern ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att så snart barnomsorgsplats erbjuds ska den accepteras. För tid efter det att barnomsorgsplats finns föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. *Lagen om föräldraledighet* reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. För att försörjningsstöd ska kunna beviljas krävs att den enskilde gör vad den kan för att försörja sig själv, d v s arbetar på heltid om inkomsterna annars inte räcker till.

5.2.3 Arbetslösa med eller utan a-kassa

Den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska aktivt söka arbete och vara inskriven på Arbetsförmedlingen. Krav ska ställas på att den arbetslöse ska söka de arbeten som han eller hon bedöms klara av. Krav kan ställas på att söka arbete inom Skåne och Öresundsregionen och för mer specifika arbeten, i hela landet. Vid ansökan om försörjningsstöd kan krävas att sökanden redovisar sökta arbeten. Om sökanden har möjlighet till mer långvarigt arbete på annan ort kan det även vara motiverat att flytta. Även för barnfamiljer kan det vara motiverat att flytta om föräldrarna långsiktigt därigenom kan försörja sig genom arbete.

Den som är arbetslös och söker försörjningsstöd ska erbjudas stöd i sitt arbetssökande genom strukturerade insatser från socialtjänsten för att öka anställningsbarheten. En utredning och kartläggning av utbildning,

arbetslivserfarenheter, andra resurser samt eventuella hinder ska ligga till grund för att tillsammans med den enskilde göra en tidsbegränsad planering, arbetsplan, med sikte att nå självförsörjning. Samverkan med Arbetsförmedlingen är en del av det stöd som erbjuds den enskilde. Försörjningsstödstagare som har ersättning från a-kassa eller alfabakassa riskerar att förlora denna ersättning om de deltar i kommunal aktivering. Innan sådan planering sker måste därför alltid samråd ske med Arbetsförmedlingen för att undersöka och få godkännande att delta utan att förlora ersättning.

5.2.4 Arbetslösa med sociala och medicinska nedsättningar

Människor har betydande resurser även då det finns problem av något slag. För att socialtjänsten ska ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa enligt ovan, ska problematiken vara allvarlig och omfattande. Sådana skäl kan vara allvarligt missbruk, svår psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsoförmåga på grund av sjukdom. Personer med denna problematik har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från landstinget. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

5.3 Sjukskrivna

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas ska en person ha ett relevant läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller delta i arbetsrehabiliterande verksamhet, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan. Insatser ska erbjudas i form av samverkan med läkare, psykiatrimottagning och försäkringskassa. För att vara berättigad till försörjningsstöd ska den sökande medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Arbetsför som är deltidssjukskriven ska delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet i förhållande till sjukskrivningens omfattning.

5.4 Personer med beroendeproblematik

De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för människor med allvarliga missbruksproblem. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att medverka i socialtjänstens arbete för att utarbeta en arbetsplan eller att göra en utredning kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Krav på deltagande i praktik eller arbetsträning enligt 4 kap 4 § SoL kan tillämpas på personer med lindriga eller begynnande missbruksproblem, om det bedöms att det är en lämplig åtgärd. Det ska dock inte ersätta vård och behandling för missbruket. Däremot kan det vara förebyggande eller utgöra ett komplement till andra insatser mot missbruket. Kravet på deltagande i en viss praktik eller arbetsträning ska alltid föregås av ett övervägande av om den enskildes medverkan vid denna arbetsplats är lämplig.

För personer med pågående aktivt missbruk kan försörjningsstödet reduceras om det är uppenbart att det inte används till sitt ändamål. Socialtjänsten ska ge stöd till missbrukare så att de får den hjälp de behöver för att komma ifrån sitt missbruk. Nämnden ska planera hjälpen i samförstånd med den sökande och noga följa upp att planen följs. För att ge rätt stöd till missbrukare krävs helhetssyn och samverkan med de övriga aktörer som kan finnas runt individen.

5.5 Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemen innan ställning kan tas till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka den enskildes framtida försörjningsförmåga. I detta arbete är det oftast nödvändigt med samverkan inom socialtjänstens övriga enheter samt även med externa parter inom regionen, t ex läkare.

5.6 Studerande

Huvudregeln är att vuxna studerande ska försörja sig själva genom de stödformer som finns inom studiestödssystemet. Rätt till bistånd vid studier beviljas inte.

Om en person i undantagsfall och, efter individuell behovsprövning, beviljas försörjningsstöd av socialtjänsten för vuxenstudier ska denna ändå alltid söka studiemedlets bidragsdel. Här avses exempelvis studier på grundskolenivå eller studier med aktivitetsstöd. Studier på högskola/universitet ska alltid finansieras med studiemedel.

Om ekonomiskt bistånd beviljas av socialtjänsten för studier ingår även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial i biståndet. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad en studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

För studerande med familjer där en vuxen studerar med fullt studiemedel och den andra är arbetssökande och den arbetssökande i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd kan familjen beviljas komplettering till studiemedlen. Båda de vuxna omfattas i hushållet och gör en gemensam ansökan om kompletterande försörjningsstöd. Studiemedlet (lån och bidrag) räknas som inkomst fullt ut och vissa studierelaterade utgifter så som litteratur och reskostnader tas med som godtagbara utgifter.

5.6.1 Svenska för invandrare, SFI

Svenska för invandrare, SFI, är en språkutbildning som syftar till att ge vuxna personer med annat modersmål än svenska grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildning i svenska för invandrare ska också ge språkliga redskap för kommunikation och ett aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Det innebär att kunna kommunicera både muntligt och skriftligt utifrån sina behov. Utgångspunkten för utbildningen ska vara den enskildes

behov och förutsättningar. SFI-studier ger inte rätt till studiestöd. Studierna är avgiftsfria och vissa nyanlända omfattas av den statliga etableringsersättningen.

SFI-undervisningen ska anpassas efter individens behov och tar olika lång tid. Det är oftast nödvändigt för att bli anställningsbar på den svenska arbetsmarknaden att först tillägna sig en relativt god kunskap i svenska. När den studerande har tillägnat sig tillräckliga kunskaper kan fortsatta studier i svenska som andraspråk (SAS) ta vid. Ofta kombineras studierna även med ämnen såsom samhällskunskap, matematik, engelska för att ge ökad behörighet till andra studier. För dessa studier kan studiebidrag alt. studiemedel utgå från CSN. Studerande som läser andra ämnen än SFI ska i första hand söka studiefinansiering via centrala studiestödsnämnden (CSN), se deras hemsida.

5.6.2 Studerande under studieuppehåll

Det är den enskildes ansvar att aktivt söka feriearbete och planera för sin ekonomi under studieuppehållet. Om den sökande inte fått något feriearbete trots att han/hon varit aktivt arbetsökande och i övrigt uppfyller kraven för att bli berättigad till försörjningsstöd kan praktik anvisas. Tackar den sökande nej till anvisad praktikplats ska avslag på försörjningsstöd meddelas.

5.6.3 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrar har enligt *föräldrabalken* en försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess den unge fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning. Studerande under 21 år i gymnasiet är försörjda av sina föräldrar.

5.7 Personer över 66 år

De som är 66 år och äldre ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut av Pensionsmyndigheten ska det återsökas genom att framställan skickas till myndigheten för återsökning av utgivet belopp.

5.8 Företagare eller personer med fria yrken

Individuellt inriktat stöd till enskilda näringsidkare får endast lämnas om det finns synnerliga skäl för det. Från socialtjänstens utgångspunkt representerar ett företag i de flesta fall en realiserbar tillgång. Tillämpningen av socialtjänstlagen innebär att en egen företagare i många fall hänvisas till att avveckla verksamheten i företaget och anmäla sig som arbetslös när han eller hon ansöker om ekonomiskt bistånd från socialtjänsten”. (Ur Socialstyrelsens handbok, Ekonomiskt bistånd).

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till den som är egen företagare. Vissa företag kan utgöra en realiserbar tillgång. För att den sökande ska kunna bli berättigad till ekonomiskt bistånd som arbetssökande ska firman avregistreras hos *Bolagsverket och/eller Skatteverket*. Den sökande ska skriva in sig på arbetsförmedlingen och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Om den

sökande väljer att behålla sitt företag och synnerliga skäl föreligger kan endast ett högst tillfälligt bistånd beviljas om:

- Behovet av bistånd är nödvändigt för att tillgodose behov av nöd. Särskilt ska beaktas om det finns barn i familjen. Tillfälligt bistånd kan beviljas i längst tre månader, för att ge tid för avveckling och kontakter med Arbetsförmedlingen.
- Den egna företagaren har fått aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen under sex månader

Separat företagsutredning ska göras och bifogas den ekonomiska utredningen.

Handlingar som behövs för företagsutredningen är registreringsbevis på företaget, momsredovisning, årsredovisning, företagskonton samt transaktioner på företagskonton under det senaste året. Om sökande endast är suppleant i ett företag ska det utredas vilken roll sökande har i företaget och om någon ersättning utgår. Suppleant är inte att likställa med egen företagare.

5.9 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för den enskildes kostnader för hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom Kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar. Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan på fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag, etc.

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap 1 § SoL på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod, se 16 kap 2 § SoL.

5.9.1 Hyreskostnad

Personer som är häktade har rätt till bistånd från socialtjänsten till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. En sedvanlig ekonomisk prövning ska alltid göras. Personer som är dömda till kriminalvård kan i vissa fall beviljas bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara

den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av den samt rehabiliteringsaspekten. Vid vårdtid på högst 6 månader kan ekonomiskt bistånd beviljas om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. I fall den sökande hyr andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtalet sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget. Denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

5.9.2 Intensivövervakning med elektronisk fotboja

Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna, s k IÖV-utsluss (IÖV = intensivövervakning med elektronisk fotboja). Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning, dock inte ersättning från a-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt kan personen ha rätt till försörjningsstöd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

Eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter, ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Vid IÖV-utsluss är personen fortfarande inskriven i anstalt och har inte rätt till försörjningsstöd. Reglerna för inskrivna i kriminalvård gäller här.

5.9.3 Kontraktsvård

Kontraktsvård är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå missbruksbehandling där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning vilket inträffar efter 2/3 av det alternativa fängelsestraffet.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdsresor, resor, klädutrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas. Om behandlingen sker i öppenvård bekostar kriminalvården enbart den behandling och kontroll som följer av behandlingsplanen. Den enskildes behov av försörjningsstöd ska prövas av socialtjänsten. Kontraktsvård är en påföljd och om den enskilde avbryter eller missköter den uppgjorda behandlingsplanen gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården.

5.9.4 Samhällstjänst

Samhällstjänst är en dom till skyddstillsyn med föreskrift att utföra oavlönat arbete hos ideella föreningar, organisationer eller kyrkor och är ett alternativ till fängelse. Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid, t. ex kvällar eller veckoslut, under kontroll av frivårdsmyndigheten. Den dömden kan behålla sitt ordinarie arbete eller studier eller vara aktivt arbetssökande. Det faktum att en bidragssökande person är dömd till samhällstjänst ska inte påverka socialtjänstens krav på den sökande att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid och t. ex delta i praktik.

5.10 Utländska medborgare

Medborgare i ett nordiskt land har samma rättigheter till bistånd som svenska medborgare enligt sociala konventioner mellan Sverige och de nordiska länderna. Övriga utländska medborgare får uppehålla sig i Sverige i tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. Det finns olika grunder för uppehållstillstånd som beviljas av Migrationsverket. Olika skäl för uppehållstillstånd kan vara anknytning, arbetstagare, gäststudier, asylskäl, kvotflyktning m. fl. För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar.

5.11 EU-medborgare

5.11.1 Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på sådana EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. De ska dock efter tre månader registrera sin uppehållsrätt hos Migrationsverket.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon

- Är arbetstagare eller egen företagare i Sverige eller
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning eller
- Är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige eller

- Har tillräckliga tillgångar för sig och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige eller
- Är familjemedlem till en EU-medborgare med uppehållsrätt i Sverige

Upphållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott i minst fem år har permanent uppehållsrätt.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Familjemedlem behöver inte vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt. Om en svensk medborgare gifter sig med en medborgare från annat EU-land eller annat utomnordiskt land, ska denne ha sökt och beviljats uppehållstillstånd i Sverige innan inresa i landet. Detta krävs dock inte om medborgaren från annat EU-land själv uppfyller kriterierna för att ha uppehållsrätt genom exempelvis anställning i Sverige.

5.11.2 Registrering och ansökan om uppehållskort

En EU-medborgare som har uppehållsrätt och som avser att stanna i Sverige under längre tid än tre månader ska enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller dock inte arbetssökande. En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registreringen och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart. Upphållskortet, som ska upprättas inom sex månader från ansökan, gäller i fem år från dagen för utfärdandet.

Viktigt att komma ihåg att uppehållsrätten existerar oavsett om EU-medborgaren har registrerat sig eller inte. Han eller hon vistas inte olagligt i Sverige vid utebliven registrering. Så länge EU-medborgaren uppfyller villkoren för uppehållsrätt har han eller hon uppehållsrätt. Av samma skäl kan givetvis ett bevis som registrering alternativt uppehållskort inte per automatik anses visa att förutsättningarna för uppehållsrätt fortfarande är uppfyllda. Det visar endast att EU-medborgaren vid tiden för anmälan/ansökan uppfyllde villkoren. Registreringen/uppehållskortet utgör alltså endast en presumtion på uppfyllda krav men handläggaren måste alltid själv ta ställning i fråga om uppehållsrätt när den enskilde EU-medborgaren ansöker om försörjningsstöd.

Utgångspunkten vid socialtjänstens handläggning är att en EU-medborgare ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare. Vilken kategori av personer med uppehållsrätt i Sverige en person hör till kan dock aktualisera frågor som socialtjänsten därmed har rätt att ta ställning till. I fråga om uppehållsrätt går det en skiljelinje mellan de EU-medborgare som är ekonomiskt aktiva och de som inte utövar någon ekonomisk verksamhet i Sverige. Företagare och arbetssökande anses som ekonomiskt aktiva medan t. ex turister, studenter och pensionärer betraktas som ekonomiskt icke aktiva.

Vad som gäller familjemedlemmars rättsliga status avgörs av den person i familjen som på någon grund har uppehållskort. Personer som tillhör kategorin ekonomiskt aktiva har en starkare rättslig ställning i fråga om uppehållsrätt och rätt till socialt bistånd än de EU-medborgare som inte är ekonomiskt aktiva.

5.11.3 Arbetstagare och egna företagare

För att räknas som yrkesverksam ska personen utföra arbete åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och ersättning ska utgå för arbetet. Det kan innebära att även praktikant, lärling, au pair eller hembiträde anses som arbetstagare. En mycket låg ersättning är inget hinder. Det avgörande är om arbetet kan anses vara ett på arbetsmarknaden normalt arbete. Olika former av deltidsarbete, tidsbegränsade anställningar och säsongsarbeten är alltså normalt tillräckliga för att personen som utför dem ska anses vara arbetstagare.

När anställningen upphör är utgångspunkten att personen förlorar sin ställning som arbetstagare. Enligt 3 a kap § utlänningsförordningen finns dock vissa situationer där personen behåller sin uppehållsrätt som arbetstagare efter att anställningen har upphört. I dessa fall kvarstår rätten till likabehandling i fråga om socialt bistånd. Om arbetstagaren drabbats av *tillfällig* arbetsförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin uppehållsrätt under den tid som hon eller han inte kan arbeta. Vid ofrivillig arbetslöshet behåller personen status som arbetstagare om anställningen varat mer än ett år och personen har anmält sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen. Om anställningen redan från början varit tidsbegränsad mindre än ett år och personen i fråga blir ofrivilligt arbetslös och under denna period anmäler sig som arbetssökande på arbetsförmedlingen kvarstår ställningen som arbetstagare i sex månader. Intyg om anställning ska visas. EU-medborgare med status arbetstagare har samma rätt till försörjningsstöd som svenska medborgare har.

EU-medborgare som är bosatt i Sverige med eget företag ska behandlas på samma sätt som svenska medborgare med eget företag när det gäller försörjningsstöd.

5.11.4 Arbetssökande och icke yrkesverksamma

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex månader i medlemsstaten för att söka arbete. Samtidigt har EG-domstolen påpekat att om personen fortfarande efter sex månader söker arbete och har reell möjlighet att få arbete kan han eller hon inte tvingas att lämna värdmedlemslandet.

Vidare har vissa studerande och personer, t. ex pensionärer, som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring, uppehållsrätt. Tanken är att personer som tillhör kategorin icke yrkesverksamma själva ska disponera över tillräckliga medel så att de inte blir en belastning för det sociala systemet i värdlandet. En EU-medborgare som

lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. En ansökan måste bedömas individuellt utifrån rådande förutsättningar, om bistånd ska beviljas och i så fall i vilken omfattning.

5.11.5 Tillfälliga vistelser i Sverige - under 3 månader

Tillfälliga vistelser i Sverige till exempel som turist eller affärsresande och som inte har något arbete i Sverige och inte har för avsikt att arbeta i Sverige, ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Bistånd kan ges i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte tillgodoses på annat sätt. Kommunens yttersta ansvar kan i det enskilda fallet innebära att den enskilde beviljas matpengar, logi samt biljett hem.

5.12 Nyanlända invandrare

5.12.1 Kommunens ansvar

Kommunen har ansvar för praktisk hjälp i samband med bosättning, SFI-undervisning och annan vuxenundervisning, samhällsorientering, försörjningsstöd vid vissa situationer, skola, förskoleverksamhet, och andra insatser för barn och ungdomar, insatser på det sociala området, att se till att övrig kommunal verksamhet och service kommer nyanlända till del, såsom äldreomsorg.

5.12.2 Arbetsförmedlingens ansvar

Arbetsförmedlingen har ett särskilt ansvar för samordningen av insatser och stöd till nyanlända. Arbetsförmedlingen ska stödja och driva på i förhållande till andra parter, ansvara för etableringssamtal, ansvara för bosättning av personer som har rätt till etableringsplan, besluta om etableringsersättning, vara uppdragsgivare till lotsar, fastställa länstal efter samråd med länsstyrelsen och Migrationsverket. Utöver detta gäller att arbetsförmedlingens ordinarie tjänsteutbud ska erbjudas nyanlända.

En nyanländ som deltar i aktiviteter som ingår i planen har rätt till etableringsersättning från staten. Rätten omfattar personer som har fyllt 20 år men inte 65 år och som har varit bosatt i Sverige högst ett år efter första folkbokföringsdatum i en kommun. Etableringsersättningen är lika för alla. Den är individuell och påverkas inte av inkomster hos andra i hushållet. Ungdomar mellan 18 och 20 år som inte har föräldrar i Sverige kan välja att gå i ungdomsgymnasium och får då sin försörjning och sitt stöd via kommunens enhet för nyanlända. Kommunen kan återsöka kostnader för ungdomarna.

Etableringsplanen bör upprättas av arbetsförmedlingen inom 2 månader från det att personen har fått uppehållstillstånd. I särskilda fall kan det dröja upp till ett år innan planen är upprättad.

En nyanländ med aktiviteter i planen motsvarande heltid får heltidsersättning. För den som har aktiviteter på deltid kan ersättningen reduceras till 25, 50 eller

75 %. En nyanländ som förvärvsarbetar utanför etableringsplanen har rätt till en inkomst utan att etableringsersättningen reduceras. Vid frånvaro från aktivitet kan etableringsersättningen sättas ned. Rätten till etableringsersättning upphör när etableringsplanen slutar att gälla.

5.12.3 Tilläggsförmåner utöver etableringsersättning

Etableringstillägg och bostadsersättning är tillägg som beslutas av Försäkringskassan som också utbetalar tilläggen. Har individen etableringsplan på deltid reduceras även tilläggsförmånerna till motsvarande nivå, 25, 50 eller 75 %. Etableringstillägget ges till nyanlända som har hemmavarande barn under 20 år, och som inte är självförsörjande. Det utgår vid sidan om barnbidrag och betalas ut månadsvis med olika summor beroende på om barnet fyllt 11 år och för högst 3 barn per hushåll. Bostadsersättning kan beviljas till de som inte har barn.

5.12.4 Vissa kan få särskild dag ersättning i "glappet"

Det kan uppstå ett "glapp" i ersättningen till individen mellan det att uppehållstillstånd beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner. Kan individen inte ordna sin försörjning på annat sätt under detta "glapp" så kan han/hon ha rätt till försörjningsstöd från kommunen.

Vid ett antal situationer kan hushåll i vilka nyanlända som omfattas av etableringslagen ingår, ha rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap 1 § SoL. Den nyanlända har prestationsförmåga under 25 % av heltid på grund av sjukdom eller annan fysisk/psykisk funktionsnedsättning och därmed inte rätt till etableringsplan och etableringsersättning. Kommunen kan återsöka kostnader för försörjningsstöd.

Den nyanlända kan inte delta i etableringsinsatser på heltid på grund av sjukdom eller annan funktionsnedsättning och har därmed en reducerad etableringsersättning, 25, 50 eller 75 % av heltid. Kommunen kan återsöka kostnaden så länge individen har en etableringsplan.

5.12.5 Ersättning efter att etableringen upphört

Om individen inte är självförsörjande när etableringsplan och etableringsersättning upphör, och inte kan få sin försörjning tryggad på annat sätt, kan den enskilde kontakta Försörjningsenhetens mottagning för att ansöka om försörjningsstöd på samma sätt som andra som saknar egen försörjning.

5.12.6 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dag ersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m fl (LMA).

5.13 Övriga utländska medborgare med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare ska alltid visa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd. Upphållstillståndet kan vara permanent (PUT) eller tillfälligt (TUT). För rätt till bistånd ska personen vara folkbokförd eller ha vistelseadress i kommunen samt ha ett svenskt personnummer.

Utländska studenter ska inte beviljas försörjningsstöd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

5.14 Övriga utländska medborgare utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t. ex turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Efter tre månaders vistelse i Sverige kan krav ställas på uppvisande av uppehållstillstånd, alternativt registrerad uppehållsrätt för EU-medborgare. Sökande som inte har sökt tillstånd ska hänvisas till Migrationsverket.

Referenslitteratur

Lagar och föreskrifter som främst reglerar verksamheten

Socialtjänstlagen SoL (SFS 2001:453)

Socialtjänstförordning SofL (2001:937)

Lag om offentlighet och sekretess, OSL (2009:400) med ändring SFS 2011:334

Socialförsäkringsbalk (SFS 2010:111)

Förvaltningslagen FL (1986:223)

Kommunallagen KL (1991:900)

Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:1), grundförfattning

Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2013:26), ändringsförfattning

Socialstyrelsens handbok, ”Ekonomiskt bistånd”, 2013

Socialstyrelsens ”Instruktion för registrering av försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd”, 2011

Socialstyrelsens vägledning, ”Rätten till bistånd för medborgare inom EU/EES-området”, 2014

Socialstyrelsens allmänna råd, ”Våld i nära relationer”,(SOSFS 2014:4)

Övrig vägledning och referenslitteratur

Äktenskapsbalken (ÄktB)

Sambolagen (SFS 2003:376)

Föräldrabalken (FB)

Hälso-och sjukvårdslagen (HSL)

Tandvårdslagen (TvL)

Begravningslag (1990:1144)

Lag om bidragsbrott (2007:612)

Lag om etableringsersättning

Jordabalken (SFS 1970:994) kap 12

Riksförsäkringsverkets föreskrift RFFS 1998:9 -Beräkning av boendekostnader

Riksförsäkringsverkets föreskrift RFFS 2001:8 –Bostadsbidrag till ungdomar och barnfamiljer

Utlänningslag UtlL (SFS 2005:716)

Utlänningsförordning UtlF (SFS 2006:97)